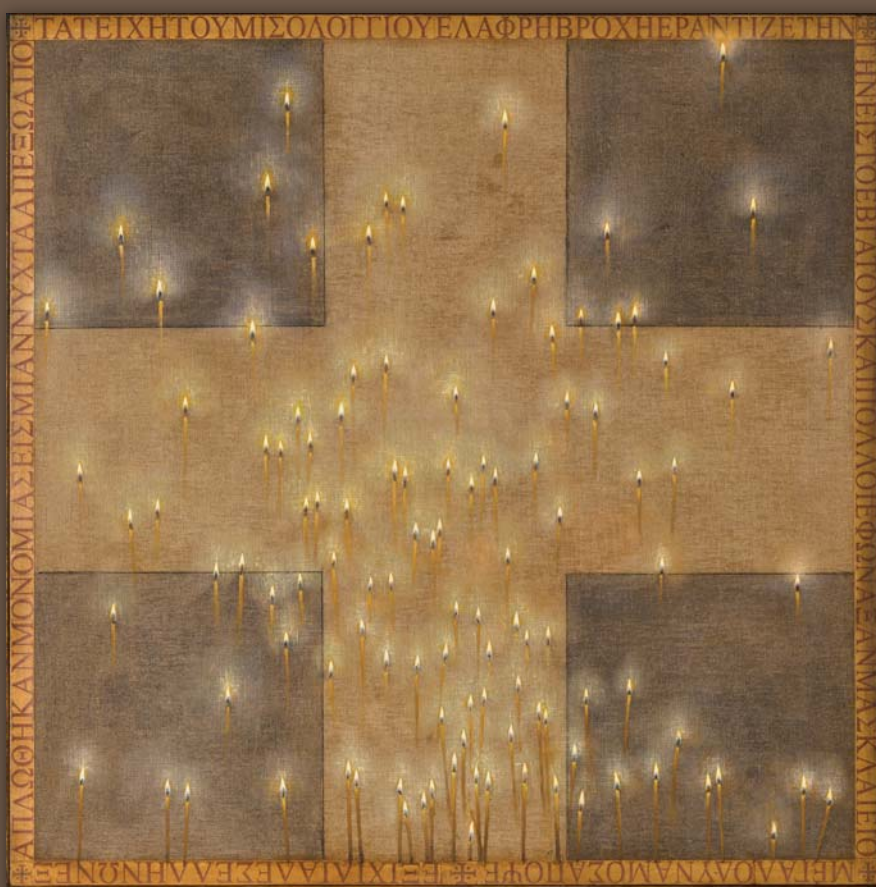

Δεκέμβριος 2025
Τεύχος 37

ΠΛΕΙΑΔΕΣ

Ολίγο φως και μακρινό σε μέγα σκότος κι έρμιο.
Διονύσιος Σολωμός

Χρήστος Μποκόρος, Έξοδος IV, λάδι και χαρτί σε πανί και ξύλο, 90x90 εκ.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ
ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ
“ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ”
Αιτωλοακαρνανίας

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ - ΑΓΡΙΝΙΟ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ
χημάτη αντιδέσεις!

Ενημερωτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιοδικό
Έτος ιδρύσεως 2000
Αριθμός φύλλου: 37 – αντίτυπα 1.500

Έδρα – Α' Εκπαιδευτική Μονάδα:

Κύπρου & Αρχ. Δαμασκηνού, Μεσολόγγι 30200
Τηλ.: 26310 25130, 26310 24468 – Fax: 26310 25130
e-mail: erg-1@otenet.gr • site: www.ergpanel.gr

Β' Εκπαιδευτική Μονάδα – Αγρίνιο 30100

Τηλ. 26410 39750 – Fax: 26410 39751
e-mail: panelerg@otenet.gr

Ιδιοκτήτης: Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»
για άτομα με νοητική αναπηρία και συνοδές
αναπηρίες, κινητικές, αισθητηρίων οργάνων,
λόγου, ελαφρές ψυχικές διαταραχές, αυτισμό,
σύνδρομο Down κ.α., Αιτωλ/νίας.

Ιδρύτρια του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»
και του περιοδικού: **Μαρία Τσούτσου**

ISSN: 2459-3389

Εκδότης (Σύμφωνα με το νόμο)

Το Δ.Σ. του Εργαστηρίου "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ"

Πρόεδρος: **Διονυσία Σαμαντά**

Αντιπρόεδρος: **Μαρίτσα Χατζή**

Γ. Γραμματέας: **Ασπασία Καρατζογιάννη**

Ταμίας: **Μαρία Χρονοπούλου**

Μέλος: **Δώρα Ρουπάκη**

Μέλος: **Αμαλία Ρόμπολα**

Μέλος: **Μαρίνα-Μαρία Αγγέλη**

Καλλιτεχνική επιμέλεια – Συντακτική Επιτροπή

Διονυσία Σαμαντά

Φρίντα Κολοβού – Μήτσιου

Βαρβάρα Καπώνη – Μικέλλη

Ελένη Μούρτη – Μάλαινου

Σοφία Παπακωνσταντίνου – Τσιχριτζή

Έλενα Σπίνουλα-Ζαβιτσανάκη

Επιμέλεια έκδοσης

Φαίνη Τσιμπουράκη

Αλληλογραφία – Συλλογή ύλης

Φαίνη Τσιμπουράκη

Ιουλία Λάκκα

Χριστίνα – Μαρία Καράμπελα

Διευθυντής Έκδοσης

Δημήτριος Χειμαριώτης

Οικονομική διαχείριση

Θανάσης Σαπλαούρας

Χαρά Τηλιγάδα

Όσοι εργάζονται για το περιοδικό «ΠΛΕΙΑΔΕΣ»
δεν αμείβονται, είναι εθελοντές.

Εκτύπωση: ασμ@κόπουλος τηλ.: 26310 22428

Η δημοσίευση των κειμένων στο περιοδικό μας γίνεται
με την ευθύνη των συγγραφέων. Κείμενα, φωτογραφίες, έντυπα κ.λπ.,
δημοσιευμένα ή μη, δεν επιστρέφονται. Η Συντακτική Επιτροπή
διατηρεί το δικαίωμα περικοπής μακροσκελών κειμένων.

Αποστέλλεται δωρεάν: σε Οργανισμούς, Δήμους, Κοινότητες,
Νομικά πρόσωπα Δημοσίου & Ιδιωτικού Δικαίου,
Μέσα μαζικής ενημέρωσης, Συλλόγους κ.λπ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χαιρετισμός της Προέδρου

Διονυσίας Σαμαντά σελ. 3

Υπομονή της Ελπιδος

Αναστασίου, Αρχιεπισκόπου Τιράνων σελ. 4

Διονύσιος Σολωμός σελ. 5

Ευρωπαϊκές συμμετοχές σελ. 6

9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αυτισμού σελ. 7

Παγκόσμια Ημέρα ατόμων με αναπηρία 2024 .. σελ. 8

Επιστημονικές ημερίδες σελ. 9

Τιμητική διάκριση της κ. Μαρίας Τσούτσου .. σελ. 10

Ευχαριτήρια - Συχαριτήρια σελ. 11

“Πορτρέτα Γυναικών”

Η Εξοδίτισσα σελ. 12-13

Δράσεις - Συνεργασίες σελ. 14-15

Χρήστος Μποκόρος σελ. 16-17

Κείμενο Χρήστου Μποκόρου σελ. 18

Εκδρομές των νέων του Εργαστηρίου σελ. 19

Εφ' όλης της ύλης σελ. 20-21

Κατασκήνωση των εκπαιδευομένων σελ. 22

Δραστηριότητες σελ. 23

Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος σελ. 24

Σύλληγος «Φίλων, Γονέων, κηδεμόνων

και Εθελοντών» του Εργαστηρίου σελ. 25

Επισκέψεις σελ. 26

Η Έξοδος σελ. 28-29

Φωτεινή σελίδα σελ. 30

Εκδηλώσεις σελ. 31

Μεσολόγγι

Φάρος ομορφιάς και Ελευθερίας σελ. 32-33

Χριστούγεννα στο Εργαστήρι μας σελ. 34

Εκδηλώσεις σελ. 35

Μνήμη Ντίνου Φαρμάκη σελ. 36

Γι' αυτούς που έφυγαν

από κοντά μας σελ. 37-38

Ευχαριτήρια σελ. 39

Αγαπητοί φίλοι,

**Μην καταδέχεσαι να ρωτάς:
"Θα νικήσουμε; Θα νικηθούμε;" Πολέμα!
N. Καζαντζάκης**

Το παρόν τεύχος αποτελεί αφιέρωμα μνήμης και τιμής στην επέτειο των 200 χρόνων από την ηρωική έξοδο του Μεσολογγίου.

Ως «κάθαρση» σε αρχαία τραγωδία εκείνη η νύχτα της ηρωικής εξόδου του Μεσολογγίου εξάγνισε τους Έλληνες από το πάθος της διχόνοιας και τα μίσση των εμφυλίων πολέμων αλλά και ως «δάδα» φώτισε τις συνειδήσεις του χριστιανικού κόσμου. Με δέος προσεγγίζουμε την Ιερή Πόλη του Μεσολογγίου καθώς προβάλλει μέσα από το φωτισμένο φανο της ηρωικής θυσίας της εξόδου, όσα χρόνια και αν περάσουν.

Θυσία που έγινε φάρος για την κατοπινή πορεία του Γένους μας. Το συγκλονιστικό αυτό γεγονός ξεσήκωσε ένα κύμα ενθουσιασμού, συμπάθειας και ανθρωπισμού και μετέτρεψε την εχθρική ως τότε στάση της Ευρώπης έναντι των Ελλήνων σε κατανόηση και έμπρακτη συμπαράσταση.

Οι λαοί της Ευρώπης αφυπνίστηκαν και μπήκαν στη θέση των υπόδουλων Ελλήνων, ένοιωσαν τον πόνο τους και τον αγώνα τους για την ελευθερία και την αξιοπρέπεια.

Η κοινή γνώμη αντέδρασε και δημιούργησε μια έντονη φιλελληνική δράση, που είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση του αγώνα.

Η φετινή επέτειος των 200 χρόνων από την ηρωική έξοδο του Μεσολογγίου, όπως και κάθε επέτειος, είναι αφορμή για αναστοχασμό. Μας παρακινεί να σκεφτούμε ότι τίποτα δεν χαρίζεται και όλα κατακτιούνται με αγώνες και θυσίες.

Η μεγάλη αυτή επέτειος γίνεται αφορμή και εμείς, εδώ στο Εργαστήρι, να ανατρέξουμε στο δικό μας παρελθόν και να αναλογιστούμε τους αγώνες που έκαναν και τις θυσίες που υπέστησαν οι αδύναμοι συνάνθρωποί μας με αναπηρία για να πετύχουν τη δική τους «ηρωική» έξοδο από τη σιωπή τους. Σιωπή που βίωναν χρόνια κλεισμένοι στα σπίτια τους, απόμακροι, απόκοσμοι και παραγκωνισμένοι.

Ακόμη, να ανατρέξουμε και στους συνεχείς αγώνες που δόθηκαν για την άρση του στίγματος και την

μετατροπή της απόρριψης σε αποδοχή.

Αγώνες για μια κοινωνία ανεκτική, χωρίς αποκλεισμούς, αγώνες για πλήρη κοινωνική και ισότιμη πρόσβαση σε όλες τις πτυχές της καθημερινότητας, χωρίς εμπόδια και διακρίσεις. Μάχες για να κατακτήσουν τα αυτονόητα: τις διαχρονικές πανανθρώπινες αξίες της ατομικής ελευθερίας, της αξιοπρέπειας και του σεβασμού στο πρόσωπό τους.

Με αφορμή αυτή την επέτειο αναζητούμε και εμείς, ως Εργαστήρι, ως φορέας κοινωνικής μέριμνας, το μέλλον μας σε ένα κόσμο ασταθή, συνεχών αλλα-

γών και υπονόμευσης των αυτονόητων. Αυτό σημαίνει επιστροφή των ατόμων αυτών στη σιωπή, στο σκοτάδι.

Με γνώμονα τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων μας στα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας και των φιλοξενούμενων στις Στέγες μας, ενισχύουμε συστηματικά τις δυνατότητές μας με υποστηρικτικά εργαλεία και και-

νοτόμες μεθόδους, ανανεώνουμε τα εκπαιδευτικά μας προγράμματα με στόχο την ανάδειξη των δεξιοτήτων τους.

Οι άνθρωποί μας, οι εργαζόμενοι, με την θεωρητική κατάρτιση και με την εμπειρία που διαθέτουν προσφέρουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες με τον επαγγελματισμό και την αφοσίωση που τους χαρακτηρίζει.

Αναλογιζόμαστε την ανάγκη της συνέχειας. Μας απασχολεί ένα καλύτερο μέλλον για τους νέους του Εργαστηρίου μας.

Σ' έναν κόσμο που δονείται από τη βία και τους πολέμους, σ' έναν κόσμο όπου η ανθρωπότητα δοκιμάζεται, στρέφουμε τη ματιά μας στο ένδοξο παρελθόν μας από όπου αντλούμε δύναμη να κάνουμε τη δική μας «έξοδο».

**Καλή και ευλογημένη χρονιά
με υγεία και ειρήνη σε όλο τον κόσμο!**

Η Πρόεδρος του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»

Διονυσία Σαμαντά

ΥΠΟΜΟΝΗ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΟΣ

«Η Γέννηση του Χριστού». Τοιχογραφία Περιβλέπτου Μυστρά.

Του Αναστασίου, Αρχιεπισκόπου Τιράνων και πάσης Αλβανίας (+2025)

Η Γέννηση του Χριστού διαλαλεί εορταστικά ότι «ούτως ηγάπησεν ο Θεός τον κόσμον, ώστε τον Υιόν αυτού τον μονογενή έδωκεν, ίνα πας ο πιστεύων εις αυτόν μη απόλπει, αλλ' έχη ζωήν αιώνιον» (Ιω. 3:16). Δεν είμαστε, λοιπόν, μόνοι μας στην περιπέτεια αυτού του βίου. Με την ενανθρώπησή Του ο Υιός και Λόγος του Θεού προσέλαβε ολόκληρη την ανθρώπινη φύση, στην πνευματική και υλική της υπόσταση, και την ανέπλασε. Πρόκειται για ένα Γεγονός που αποτελεί το κέντρο της χριστιανικής αποκαλύψεως· «ο Θεός εφανερώθη εν σαρκί» (Α΄ Τιμ. 3:16). Αυτή η φανέρωση της αγάπης του Θεού «εν σαρκί» συνιστά τη μοναδικότητα της χριστιανικής πίστεως. Ας το τονίσουμε «έτι και έτι»: ο Θεός, ο Δημιουργός και Κύριος του σύμπαντος δεν είναι μια απρόσωπη ενέργεια, σοφία, δύναμη. Είναι προσωπικός Θεός, που αποκαλύπτεται στον άνθρωπο, ο οποίος βρίσκεται σε συνεχή σχέση μαζί Του. Μια σχέση που γίνεται αισθητή από ολόκληρη την ανθρώπινη ύπαρξη· «ο Θεός αγάπη εστί, και ο μένων εν τη αγάπη εν τω Θεώ μένει και ο Θεός εν αυτό» (Α΄ Ιω. 4:16). Αυτός ο Θεός δεν εγκατέλειψε τον κόσμο, που τον θανατώνουν η εγωπάθεια, το μίσος, η αδικία, η απόγνωση. Η εορτή των Χριστουγέννων μάς καλεί να αναλογιστούμε ότι η ελπίδα της πα-

ρουσίας Του μέσα στη ζωή μας αποτελεί την πηγή της υπομονής...

Η υπομονή της ελπίδος που εκπέμπεται τα Χριστουγεννα δεν συνιστά αδυναμία, αντιθέτως διπλώνει μια μυστική δύναμη. Μεταμορφώνει και τις μεγαλύτερες θλίψεις και αδυναμίες της παρούσης ζωής ενισχύοντας την αντοχή, το αγωνιστικό φρόνημα, την αντίσταση ποιότητας, τη στήριξη της αλήθειας και της δικαιοσύνης...

Κάθε εποχή έχει τις δικές της αναταραχές, πολεμικές συγκρούσεις, καταστροφές, τραγωδίες, ανέχεια, σπαραγμό, απελπισία... Κάθε λαός έχει τα δικά του πολύμορφα προβλήματα. Κάθε κοινότητα, κάθε άνθρωπος βιώνει ώρες μελαγχολίας και πόνου. Για όλες τις περιπτώσεις, απαραίτητος οδηγός παραμένει η υπομονή της ελπίδος.

... Ας προσπαθήσουμε «διά της υπομονής και της παρακλήσεως των Γραφών» να ενισχύσουμε την ομοφροσύνη μεταξύ μας και την αρμονική συνεργασία, αυξάνοντας την ελπίδα μέσα μας...

Χριστός γεννάται, δοξάσατε! Η υπομονή της ελπίδος ας πλημμυρίζει, με τη χάρη του Τριαδικού Θεού, τις καρδιές μας με ολοφώτεινη χαρά και ειρήνη.

Για τη μεταφορά
Ελένη Μούρτη-Μάλαινου

Διονύσιος Σολωμός

Ο Διονύσιος Σολωμός γεννήθηκε στην Ζάκυνθο το 1798. Πατέρας του ήταν ο κόντε Νικόλαος Σολωμός και μητέρα του η Αγγελική Νίκη, υπηρέτρια στο Αρχοντικό του Κόντε.

Τα ήθη της εποχής και η κουλτούρα των Ιονίων Νήσων του επέτρεψαν να έχει μεταχείριση γνήσιου τέκνου και έτσι σπούδασε στην Ιταλία Νομικά στο Πανεπιστήμιο της Παβίας. Το 1818 επέστρεψε στην Ζάκυνθο, όπου συνδέθηκε φιλικά με τον Αντώνιο Τερτσέτη.

Τον Μάιο του 1823 έγραψε τον *Ύμνο εις την Ελευθερίαν* που μεταφράστηκε αμέσως στις κυριότερες Ευρωπαϊκές γλώσσες.

Το έργο της ζωής του είναι οι «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι». Είναι το «τελειότερο ανολοκλήρωτο έργο» της νεοελληνικής Λογοτεχνίας και όχι μόνο, εμπνευσμένο από τα γεγονότα της πολιορκίας και της Εξόδου του Μεσολογγίου κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821.

Ο Διονύσιος Σολωμός δεν είναι μόνο, όπως οι περισσότεροι άνθρωποι, κομμάτι της εποχής του και της κοινωνίας του, σημάδι του πλούτου ή της φτώχειας της, στολίδι ή βάρος της εποχής του, αλλά είναι ακέραιο και συνολικό Ον, γιατί μέσα στην ψυχή του καίει η λαχτάρα για την μοναδική και αιώνια μορφή του ανθρώπου.

Ο γνήσιος ποιητής έχει την χάρη να απλώνει θερμότατη πνοή από το βαθύ του Είναι και μ' αυτήν να κυριεύει γλυκά ολόκληρο τον άνθρωπο. Είναι η πνοή εκείνη, γράφει ο φιλόλογος, κριτικός και μελετητής της νεοελληνικής ποίησης Γιάννης Αποστολάκης, που σε κάνει να νιώθεις τον κόσμο απ' όπου ξεπήδησε το καλλιτέχνημα, ολοζώντανο κομμάτι της ψυχής. Η ζωοδότρα αυτή πνοή κάνει τον άνθρωπο να ξεφεύγει από την εθελούσια φυλακή του εγωκεντρισμού του και να γίνεται μέρος ενός φωτεινού κόσμου με αναπάντεχες ομορφιές.

Συνηθίζεται να λέμε ότι ο Σολωμός είναι ο Εθνικός μας Ποιητής, επειδή έγραψε τον *Ύμνο εις την Ελευθερίαν*, που αργότερα έγινε ο Εθνικός Ύμνος της Ελλάδος και της Κύπρου. Δεν αρνούμαστε βεβαίως την σύνδεση αυτή, αλλά είναι σίγουρο ότι ο

τίτλος του «Εθνικού Ποιητή» αποδίδεται δίκαια και αποκλειστικά σ' αυτόν, επειδή από τον δέκατο όγδοο κιόλας αιώνα και σε ένα τόπο, που στέναζε ακόμα κάτω από τον οθωμανικό ζυγό 400 περίπου χρόνων, πρώτος αυτός με τους αθάνατους στίχους του έκανε την σύνδεση του αρχαίου Ελληνικού κόσμου με τους Νεοέλληνες, που ήταν ακόμη ραγιάδες, χρησιμοποιώντας μια «γλώσσα που περιέχει δύναμη, ως πνεύμα, όλα τα ελληνικά που γράφτηκαν από τον Όμηρο μέχρι τον Ρωμανό και τα δημοτικά μας τραγούδια». Άλλωστε ο ίδιος το δήλωσε: «Μήγαρις έχω άλλο στο νού μου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;». Στο άρτιο τετράστιχο που ακολουθεί διακρίνεται έκτυπα αυτή η αδιάσπαστη ιστορική αλληλουχία που επισημαίνει την μακραίωνη πορεία της γλώσσας και του πολιτισμού μας.

*« Ω Τριακόσιοι, σηκωθείτε
Και ξανάρθετε σ' εμάς
Τα παιδιά σας θέλ' ειδείτε
Πόσο μοιάζουνε μ' εσάς »*

Ο Σολωμός είναι ο «βάρδος» ενός Έθνους με ιστορία αιώνων, είναι ο ποιητής, που με νου και συγχρόνως ψυχή και καρδιά γίνεται το φως, που «σώζει τον κόσμο», με τη δύναμη της ομορφιάς, καθώς λέει ο Ντοστογιέφσκι. Είναι τέλος, ο ποιητής, που ντύνει με σάρκα, με τους στίχους του δηλαδή, το πνεύμα και μας συναρπάζει χαρίζοντάς μας την δύναμη του στοχασμού του και την «από Τέχνης Ηδονή».

Φρίντα Κολοβού-Μήτσιου

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ

Πρόγραμμα Γήρανσης

Η ζωτικής σημασίας συμμετοχή στην κοινοτική ζωή δεν είναι αυτονόητη για όλους. Για πολλά ηλικιωμένα άτομα με νοτική υστέρηση, η πλήρης πρόσβαση, η αξιοποίηση κοινοτικών δραστηριοτήτων παραμένει όνειρο απραγματοποίητο. Το project έργο Particip.AGE, χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αναπτύχθηκε για να ανταποκριθεί στην ανάγκη της «διπλής ευαλωτότητας», δηλαδή τη νοτική υστέρηση και τη γήρανση με τα συνοδά τους προβλήματα. Ήταν μια 30μηνη πρωτοβουλία Erasmus+ που ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2023 και έληξε πανηγυρικά με το τελικό συνέδριο τον Ιούνιο του 2025 στις Βρυξέλλες. Η προσπάθεια στράφηκε στα εμπόδια και τους παράγοντες που διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή στην κοινότητα. Στόχος πρώτα τα ηλικιωμένα άτομα με νοτική αναπηρία ώστε να διατηρήσουν την αξιοπρέπειά τους, να εξασφαλίσουν την κοινωνική ένταξη, την υγεία και την ποιότητα ζωής. Δεύτερον, να βελτιωθούν οι ικανότητες του προσωπικού που υποστηρίζει αυτόν τον πληθυσμό και να μειωθούν τα εμπόδια στην κοινωνική ένταξη. Από την άλλη, στόχος είναι η προώθηση πιο συμπεριληπτικών στάσεων και προσεγγίσεων εντός των κοινοτήτων.

Η έρευνα και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού αυτού προγράμματος αναπτύχθηκαν σε συνεργασία με έξι οργανισμούς: Πανεπιστήμιο Galway (Ιρλανδία), Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την Αποκατάσταση (Βέλγιο), Μήδεια (Ιταλία), Εργαστήρι "PANAGIA ELEOYSA" (Ελλάδα), Mariaberg eV (Γερμανία), Foundation Intrax (Ισπανία).

Το Παναγία Ελεούσα, συμμετείχε στο συγκεκριμένο project με συχνές τηλεδιασκέψεις, με τη διοργάνωση ημερίδας σχετικής με το θέμα «της διπλής ευαλωτότητας» και με την παρουσία εκπροσώπων του στο τελικό συνέδριο 26 και 27 Ιουνίου 2025 στις Βρυξέλλες.

Ετήσιο Συνέδριο EPR

Ταυτόχρονα, στην Αμβέρσα του Βελγίου πραγματοποιήθηκε το ετήσιο συνέδριο της EPR με θέμα «Leading the change in Rehabilitation» (Οδηγώντας την αλλαγή στην αποκατάσταση). Το Εργαστήρι εκπροσώπησαν ο Υποδιευθυντής κ. Αθανάσιος Σαπθαούρας και οι Προσωπάρχες Ιουλίτσα Λάκκα και Θεοφανή Τσιμπουράκη.

Ελένη Μούρτη-Μάλλαινου

Ο Patrick Ruppel, EPR Chairperson and Member of Consulting Staff, GTB και την Alicia Gomez Campos, EPR Secretary General.

9ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

Κύρια εκδήλωση του ανθρώπου είναι η κοινωνικότητα. Δεν νοείται ολοκληρωμένος άνθρωπος παρά μόνο εκείνος που έχει την δυνατότητα και εκδηλώνει την επιθυμία να έρχεται σε επαφή με τους άλλους, να «κοινωνεί», να λαβαίνει μέρος στις ανθρώπινες δραστηριότητες μαζί με άλλους, να δέχεται και να απολαμβάνει την επαφή με όντα όμοια με αυτόν στις βασικές τους εκδηλώσεις.

Η έλλειψη αυτού του βασικού ανθρωπίνου χαρακτηριστικού ορίζει το «φάσμα του αυτισμού», όπως ονομάζουμε τις πολλές, ποικίλες και διαφορετικές έντασης εκδηλώσεις των ανθρώπων, που ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία.

Το «Παναγία Ελεούσα» παρακολουθεί κάθε εκδήλωση του «Ελληνικού επιστημονικού δικτύου» για τις διαταραχές «Αυτιστικού φάσματος» και στο πλαίσιο των σχετικών δραστηριοτήτων έλαβε μέρος στο ένατο Πανελλήνιο Συνέδριο, το οποίο πραγματοποιήθηκε το τριήμερο 10-12 Οκτωβρίου 2025. Στο συνέδριο αυτό, το εργαστήρι εκπροσωπήθηκε από τον εκπαιδευτή των τμημάτων αυτισμού της εκπαιδευτικής Μονάδας Μεσολογγίου Μανώλη Καραβία και τον εκπαιδευτή της Μονάδας Αγρινίου Μανώλη Περιβόδα.

Τα θέματα παρουσίασαν εξαιρετικό ενδιαφέρον.

Συμπεράσματα

1. Πρώιμες παρεμβάσεις σε μικρές ηλικίες (λογοθεραπεία – εργοθεραπεία – κίνηση)
2. Ο ρόλος του γονέα ως συνθεραπευτού.
3. Συμβολή της φυσικής δραστηριότητας – άσκησης στην υποστήριξη των αυτιστικών ατόμων – θεραπευτική προσέγγιση.
4. Κοιλύμβηση με συνεργασίες (μπάμπα, πάσες στο νερό κ.λπ.)
5. Αυτονομία μέσω της τεχνολογίας / Υπολογιστές και Μ.Μ.Ε
6. Εργοθεραπευτικές – λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις στην λειτουργικότητα των αυτιστικών.
7. Αυτισμός και ενηλικίωση, διάγνωση του αυτισμού σε ενήλικες.

Ηλικιακά στάδια Αυτισμού

- Πρώιμη παρέμβαση
- Εφηβεία
- Εφηβεία και εργασία
- Ενήλικες και διαβίωση σε οικοτροφεία
- Εμπειρίες γονέων

Φρίντα Κολλοπού-Μήτσιου

«ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «Δυτική Ελλάδα 2021–2027» ΣΤΑ Κ.Δ.Η.Φ. ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ»

Το ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» θα υλοποιήσει την Πράξη – Υποέργο «ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΗΜΕΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ (Κ.Δ.Η.Φ.) ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ “ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ” ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ», με Κωδ. ΟΠΣ 6002378, του Προγράμματος «Δυτική Ελλάδα 2021–2027» και θα παρέχει υπηρεσίες ημερήσιας φροντίδας και παραμονής σε 30 ωφελούμενα Α.μεΑ.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε **άτομα με νοητική υστέρηση του νομού Αιτωλίας, άνεργα, ηλικίας άνω των 16 ετών** και θα υλοποιηθεί από 1/10/2023 έως 31/12/2025.

Στόχος του προγράμματος είναι:

- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία που χρήζουν υποστηρικτικών υπηρεσιών,
- Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την πρόληψη φαινομένων περιθωριοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού και
- Η καταπολέμηση των διακρίσεων και η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών.

Ειδικότερα θα παρέχονται υπηρεσίες ημερήσιας φροντίδας και παραμονής και θα υλοποιηθούν υποστηρικτικά προγράμματα, με τρεις κυρίως βασικούς άξονες:

- α) την παροχή κατάρτισης στα τμήματα ραπτικής, και κεραμικής
- β) την εφαρμογή προγραμμάτων Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (Σ.Υ.Υ.)
- γ) την παροχή προγραμμάτων κοινωνικοποίησης και εμπλουτιστικών προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα 2021–2027»

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ 2024

Το Εργαστήρι Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής και Αποκαταστάσεως «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» για άτομα με νοητική υστέρηση και συνοδές αναπηρίες (Μεσολλόγγι-Αγρίνιο), στο πλαίσιο του εορτασμού της παγκόσμιας Ημέρας των ατόμων με αναπηρία, πραγματοποίησε με πολύ μεγάλη επιτυχία τη Δευτέρα 9 Δεκεμβρίου 2024, ώρα 8:00 μ.μ., στο Παπαστράτειο Μέγαρο Αγρινίου, μουσική εκδήλωση με το διακεκριμένο ερμηνευτή Γιώργο Περρή. Τον συνόδευαν στο πιάνο ο Στάθης Σούλης και στην κιθάρα ο Δημήτρης Στασινός, με την επιμέλεια της ηχοηψίας του Νίκου Κόλληλα.

Η υπέροχη ερμηνεία του διεθνούς φήμης καταξιωμένου καλλιτέχνη μάς μάγεψε και μάς ταξίδεψε σε μία μοναδική διαδρομή. Ο κόσμος παρακολουθούσε με ενθουσιασμό και συγκίνηση αυτή την ξεχωριστή εκδήλωση.

Η χορωδία των εκπαιδευόμενων νέων του Εργαστηρίου μας, υπό τη διεύθυνση της μουσικού Ευσταθίας Γρέντζηλου, συνοδευόμενη στο πιάνο από την Χριστίνα Κορκοκτζέηλου, έκλεισε την όμορφη αυτή βραδιά, αποδεικνύοντας ότι όλοι μαζί μοιραζόμαστε το ίδιο αγαθό, αυτό της ζωής, και όλοι έχουμε δικαίωμα σε αυτή με ίσους όρους.

Την εκδήλωσή μας τίμησαν με την παρουσία τους: ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ.κ. Δαμασκηνός με τη συνοδεία Σεβαστών Πατέρων, ο Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδας κ. Νεκτάριος Φαρμάκης, ο Βουλευτής Νομού Αιτωλοακαρνανίας κ. Μίλτος Ζαμπάρας, εκ μέρους του Δημάρχου Αγρινίου ο Αντιδήμαρχος κ. Βασίλειος Φωτάκης, εκ μέρους του Δημάρχου Ι.Π. Μεσολλογγίου ο Αντιδήμαρχος κ. Σωτήρης Φαράντος, οι Αντιδήμαρχοι Αγρινίου: κ. Ανδρέας Σκαρτσάρης, κ. Παναγιώτης Μαρνέζος, κα Γεωργία Μπόκα, κα Μαρία Παπαγεωργίου και κα Χρυσούλα Τασοδήμηρου, ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Αγρινίου κ. Κωνσταντίνος Ζώνης, ο Περιφερειακός Σύμβουλος κ. Κώστας Δαουτίδης, ο Πρόεδρος της Δημοτικής Ενότητας Αγρινίου κ. Χρήστος Μποκώρος, η Πρόεδρος του Συλλόγου «Φίλων, Γονέων και Εθελοντών» του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» κα Βασιλική Μαραγιάννη, καθώς και πολλοί άλλοι Πρόεδροι και εκπρόσωποι Φορέων και Συλλόγων.

Τέλος, μας συγκίνησε η συμμετοχή πλήθους κόσμου, μελών και φίλων του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» οι οποίοι με την παρουσία τους στηρίζουν το δύσκολο έργο που επιτελείται όλα αυτά τα χρόνια στο Νομό μας.

Ευχαριστούμε θερμότητα: το Ξενοδοχείο Esperia, το Ανθοπωλείο Πιστιόλη, την τηλεόραση του ΑΧΕΛΩΟΥ, τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο και όλους όσους συνέβαλαν στην άρτια διεξαγωγή της εκδήλωσης.

Την Τρίτη 10 Δεκεμβρίου 2024 ο κ. Γιώργος Περρής και οι συνεργάτες του επισκέφτηκαν την Β΄ Εκπαιδευτική μας Μονάδα και τις Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης στο Αγρίνιο, ξεναγήθηκαν στους χώρους μας και συνομίλησαν με τους εκπαιδευόμενους νέους μας.

Ήταν ιδιαίτερη τιμή και μεγάλη χαρά για όλους εμάς η γνωριμία και η συνεργασία με τον εξαιρετικό καλλιτέχνη και πρεσβευτή καλής θελήσεως της UNICEF που αποδεικνύει έμπρακτα την ευαισθησία του στον αδύναμο συνάνθρωπο.

Φρίντα Κολλοπού-Μήτσιου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΗΜΕΡΙΔΕΣ

«Από το καθήκον στην εξάντληση»

Το Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» σε συνεργασία με τον Σύλλογο Υπαλλήλων Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλίας και το Σωματείο εργαζομένων του Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου πραγματοποίησαν την Κυριακή 4 Μαΐου, στο Μεσολόγγι, επιστημονική ημερίδα με θέμα: «Από το καθήκον στην εξάντληση. Αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας το σύνδρομο εργασιακής εξουθένωσης (burn out)». Η Ημερίδα φιλοξενήθηκε στο κτίριο «Χρυσόγελου» με την παρουσία των τοπικών αρχών και εκπροσώπων φορέων, εκ των οποίων αρκετοί απηύθυναν χαιρετισμό.

Κύριος ομιλητής ήταν ο κ. Δημήτρης Ζαρκαλής, Ψυχίατρος-Επιμελητής Α΄ Ε.Σ.Υ. και Επιστημονικός Διευθυντής του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ», ο οποίος ανέλυσε με εξαιρετικό τρόπο τα αίτια, τα συμπτώματα του συνδρόμου «burn out» και παρουσίασε τις στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του προβλήματος, καθώς και τα εργαλεία για τη διαφύλαξη της ψυχικής υγείας των εργαζομένων στους χώρους εργασίας. Το φαινόμενο αυτό, το Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» από την αρχή της λειτουργίας του πρόλαβε και το αντιμετώπισε, όπως τόνισε στη συνέχεια, η Πρόεδρος του Εργαστηρίου κ. Διονυσία Σαμαντά.

Η Ημερίδα άφησε άριστες εντυπώσεις. Ευχαριστούμε θερμά τους εκπροσώπους των αρχών και φορέων του τόπου μας, καθώς όσες και όσους τίμησαν με την παρουσία τους την εκδήλωσή μας.

«Η γήρανση των ατόμων με νοητική αναπηρία... Η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία της τρίτης ηλικίας».

Με ιδιαίτερη επιτυχία διοργανώθηκε από το Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ», τη Δευτέρα 2 Ιουνίου 2025, στην αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου Αγρινίου, ημερίδα με θέμα: «Η γήρανση των ατόμων με νοητική αναπηρία και οι δυσκολίες που ανακύπτουν. Η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με νοητική αναπηρία της τρίτης ηλικίας», στο πλαίσιο υλοποίησης του συγχρηματοδοτούμενου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έργου Erasmus+ Particip.Age.

Τις εργασίες της ημερίδας άνοιξε η Πρόεδρος του Εργαστηρίου Διονυσία Σαμαντά, με χαιρετισμό που απηύθυνε εκ μέρους του Δ.Σ. Στη συνέχεια το λόγο πήρε ο κ. Κωνσταντίνος Μπίσσας, Νευρολόγος, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα: «Άνοια και οι επιπτώσεις στην κοινωνία». Τον διαδέχθηκε ο κ. Δημήτριος Ζαρκαλής, Ψυχίατρος-Επιμελητής Α΄ Ε.Σ.Υ., Επιστημονικός Διευθυντής του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» με θέμα: «Το γήρας και η ψυχική υγεία: Αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις της τρίτης ηλικίας». Ακολούθησε ομιλία με θέμα: «Η υλοποίηση του έργου Erasmus+ Particip.Age από το Εργαστήρι ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» από την υπεύθυνη Διακρατικών Συνεργασιών του Εργαστηρίου Μίνα Κυζιρίδη, η οποία και τόνισε ότι το πρόγραμμα ξεκίνησε το 2023 με τη συμμετοχή 6 εταίρων από κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της EPR (European Platform for Rehabilitation), το Medea (Οργάνισμός διαχείρισης ποιότητας) από την Ιταλία και το Πανεπιστήμιο του Galway, από την Ιρλανδία.

Απώτερος στόχος του προγράμματος αυτού είναι η παραγωγή εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού με σκοπό την επιμόρφωση των εργαζομένων για την παροχή υπηρεσιών και εξειδικευμένη προσέγγιση στα άτομα με νοητική αναπηρία τρίτης ηλικίας αλλά και η εκπαίδευση των ίδιων των ωφελούμενων.

Την ημερίδα τίμησαν με την παρουσία τους, εκ μέρους της Περιφέρειας ο κ. Λίνος Μπλέτσας, Αντιπεριφερειάρχης και εκ μέρους του Δήμου η Αντιδήμαρχος κα Γεωργία Μπόκα, οι οποίοι και απηύθυναν χαιρετισμό. Παρευρέθηκαν επίσης και μας τίμησαν πρόεδροι Φορέων και Συλλόγων της περιοχής μας, περιφερειακοί και δημοτικοί σύμβουλοι και πολλοί πολίτες. Θερμά ευχαριστούμε όλους για την παρουσία τους. Ευχαριστούμε το Δήμο Αγρινίου για την ευγενώς παραχωρηθείσα αίθουσα συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου για τη διεξαγωγή της ημερίδας μας. Ιδιαίτερως ευχαριστούμε τους εκλεκτούς ομιλητές.

Ελένη Μούρτη-Μάθαινου

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΟΥΤΣΟΥ ΣΤΑ «ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ 2024»

Το ημερολόγιο έδειχνε 1 Νοεμβρίου 1990 όταν άνοιξε η «αγαπτική πόρτα» του Εργαστηρίου Παναγία Ελεούσα στο Μεσολόγγι για να υποδεχτεί τους πρώτους είκοσι τέσσερις νέους, όταν το όραμα της Ιδρύτριας και επίτιμης Προέδρου του κυρίας Μαρίας Τσοúτσου άρχισε να υλοποιείται. Τριάντα πέντε χρόνια μετά, μέσα από άπειρα βήματα της ίδιας, των μελών των Δ.Σ., καθώς και των ανθρώπων που στάθηκαν σταθερά δίπλα τους σε μονοπάτια φωτεινά μα δύσβατα, το Εργαστήρι εξακολουθεί να είναι και όραμα και πράξη. Τριάντα πέντε χρόνια τώρα συνεχίζει δυναμικά το θαυμαστό του έργο. Έργο για το οποίο έχει τιμηθεί από την Πολιτεία, την Κοινωνία των Πολιτών και φορείς.

Στις 8 Φεβρουαρίου 2025 απονεμήθηκε άλλη μια τιμητική διάκριση στην κυρία Μαρία Τσοúτσου, στο πλαίσιο των βραβείων «Πρόσωπα της Χρονιάς 2024», που διοργάνωσε ο Δημοσιογραφικός Όμιλος «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ» στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πατρών, προκειμένου να αναδείξει έργα ανθρώπων που εμπνέουν και κινητοποιούν την κοινωνία. Έργα που δίνουν πραγματικό νόημα στις λέξεις ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΖΩΗ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ. Μάλιστα, η τιμητική αυτή διάκριση στην κατηγορία της κοινωνικής προσφοράς και του πολιτισμού αποτελούσε πρόταση των αναγνώστων της εφημερίδας. Στα έντεκα δε χρόνια λειτουργίας αυτού του θεσμού ήταν η πρώτη φορά που ζητήθηκε από το κοινό της

εφημερίδας να προτείνει τιμητικές διακρίσεις για πρόσωπα που σκορπίζουν στην κοινωνία ελπίδα και αισιοδοξία με πράξεις προσφοράς, αγάπης και αλληλεγγύης.

Ο διευθυντής του Εργαστηρίου Δημήτρης Χειμαριώτης παραλαμβάνοντας εκ μέρους της την τιμητική διάκριση ανέφερε κατά τον χαιρετισμό του:

«Σας μεταφέρω τις θερμές ευχαριστίες της κ. Μαρίας Τσοúτσου για τη τιμητική αυτή βράβευσή.

Η κ. Τσοúτσου είναι ένα φωτεινό παράδειγμα για όλους εμάς που είχαμε συνεργαστεί μαζί της όλα αυτά τα χρόνια.

Με αγάπη, ήθος, αξίες και όραμα έχει καθοδηγήσει και γαλουχήσει όλους εμάς τους εργαζόμενους.

Η διάκριση αυτή αντανακλά το μεγάλο της κοινωνικό έργο, το Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ».

Την ευχαριστούμε και

συνεχίζουμε το έργο της».

Εκφράζουμε στην κυρία Μαρία Τσοúτσου μαζί με τις συγχαρητήριες ευχές μας για την τιμητική διάκριση κι ένα εγκάρδιο ευχαριστώ για την αφοσίωση, το πάθος, την πίστη, τη συνέπεια· τη διαρκή δαπάνη εαυτού στη στήριξη των νέων με νοητική υστέρηση και συνοδές αναπηρίες. Επίσης, εκφράζουμε την ευχή το Εργαστήρι να συνεχίζει να μεγαλώνει όμορφα, να απλώνει τις ρίζες του και τα κλαδιά του χαρίζοντας αμέτρητους καρπούς!

Σοφία Παπακωνσταντίνου-Τσιχριτζή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Η Πρόεδρος, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, η ιδρύτρια και Επίτιμη Πρόεδρος, οι νέοι με νοπτική υστέρπση και συνοδές αναππρίες και οι εργαζόμενοι του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» νομού Αιτωλ/νίας (Μεσολόγγι-Αγρίνιο) ευχαριστούμε από βάθους καρδιάς την Εταιρεία HELLENiQ ENERGY και τον Πρόεδρο αυτής κ. **Σπήλιο Λιβανό** για την προσφορά 3.000 ευρώ, προκειμένου να καλύψουμε τη δαπάνη του πετρελαίου θέρμανσης των Δομών μας. Ευχόμαστε κάθε επιτυχία και πρόοδο στις εργασίες της εταιρείας.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Το Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» εκφράζει στην κυρία **Ροδάνθη-Ρόζα Φλώρου**, Πρόεδρο της Βυρωνικής Εταιρείας Ι.Π. Μεσολογγίου, τα θερμότερα συγχαρητήριά του για την άκρως τιμητική διάκρισή της με το μετάλλιο Member of the Most Excellent Order of the British Empire. Της εύχεται Υγεία, Δύναμη και Καλή Επιτυχία στο σπουδαίο έργο της.

Το όνομα της Δρ. Παλαιοντολογίας **Αγγελικής Θεοδωροπούλου**, συνδέθηκε πρόσφατα με τη συμμετοχή της στη διεθνή ομάδα ερευνητών που ανακάλυψε στην Τανζανία –σε μια περιοχί γνωστή για τα παλαιοανθρωπολογικά ευρήματα της– για πρώτη φορά 27 οστέινα εργαλεία 1,5 εκατομμυρίων ετών, προκαλώντας τεράστιο ενδιαφέρον στον επιστημονικό κόσμο. Πρόκειται για μια ανακάλυψη που ξαναγράφει την ιστορία της τεχνολογίας, αφού απέδειξε ότι οι πρόγονοί μας δεν χρησιμοποιούσαν μόνο ξύλινα ή λίθινα εργαλεία, αλλά και οστέινα 2 εκατομμύρια χρόνια πριν από αυτά. Συγχρόνως μας δίνει την πληροφορία ότι οι δημιουργοί αυτών των εργαλείων αντιλαμβάνονταν καλά τη χρήση και τις ιδιότητες του συγκεκριμένου υλικού και είχαν ιδιαίτερες γνωστικές ικανότητες. Η Αγγελική Θεοδωροπούλου, κόρη του αείμνηστου δικηγόρου Χριστόδουλου και της Χάιδως Θεοδωροπούλου, σπούδασε Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Έλαβε το μεταπτυχιακό και το διδακτορικό της από το Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Παρισιού, με ειδίκευση στην αρχαιολογία ανθρώπινης προέλευσης, τις κοινωνίες κυνηγών-τροφοσυλλεκτών και τη λίθινη τεχνολογία με κύριο πεδίο έρευνας την Αφρική. Εργάσθηκε σε πολλά ερευνητικά προγράμματα στη Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία και σε πολλά εργαστήρια αρχαιολογικής εικονογράφησης σε πανεπιστήμια της Ευρώπης, Κίνας και Αυστραλίας. Σήμερα εργάζεται στο Εθνικό Συμβούλιο Ερευνών της Ισπανίας. Η Συντακτική Επιτροπή του Περιοδικού «Πλειάδες» συγχαίρει την κυρία Α. Θεοδωροπούλου για την πολυετή επιστημονική της δράση και προσφορά τιμά πέρα από την οικογένεια της και τη γενέθλια πόλη.

Βαρβάρα Μικέλλι

Η ΕΞΟΔΙΤΙΣΣΑ

Η καπετάνισσα Ευπραξία Μακρή

Πηγή: Δ. Β. Αλεξανδρής, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΚΡΗΣ

*Δε γνωρίζω πλέον το όνομά μου,
ονομάζομαι Πατρίς!*
ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ

Τ' όνομά της: Σόφω, Τασούλα, Λεμονιά... 10 Απρίλη 1826 είδε μεμιάς το φως και το σκοτάδι. Μεγάλωσε μες στο σκοτάδι εκείνης της ολόφωτης νυχτιάς. Τον κόσμο του πολέμου τον γνώριζε, τον τρόπο του δε γνώριζε. Μα της Μεγάλης Εξόδου την ώρα μήτε θρηνολογήματα μήτε κραυγές και γογγυσμοί. Μόνο της Λευτεριάς το κάλεσμα ανθούσε στη δική της ψυχή. Κι ενώ ήξερε ότι ο δρόμος θα 'τανε μακρύς, άφοβη προχωρεί· αληθινά ελεύθερη κι ασ ηγοιζόταν γέννημα σκληραβιάς.

Είναι γεγονός πως η Εξοδίτισσα –ένα είδος πληθυντικού θηλυκού ήρωα– πέρασε στη σφαίρα του μύθου όχι μόνο για την πρωτοφανή εγκάρτηση στις κακουχίες και τη φριχτή πείνα αλλά και για το παράλογο θάρρος που έδειξε τόσο σε όλη τη διάρκεια της μακράς πολιορκίας του Μεσοηλογγίου, βοηθώντας στην άμυνα, τη μεταφορά υλικών για τα οχυρωματικά έργα, την περίθαλψη των τραυ-

ματιών, όσο και την ώρα της προαποφασισμένης θυσίας. *Αγωνίστρια και ηρώς* που συνοψίζει όλες εκείνες τις τσακισμένες αλλιά όρθιες γυναίκες, οι οποίες, όταν έρχεται η μεγάλη ώρα, ρίχνουν στη φωτιά τα «σεμνά» τους κρεβάτια, λιβανίζουν τους τάφους, κοιωνούν, εύχονται «*Καλή αντάμωση στον άλληλο Κόσμο*», φοράν τα γιορτινά τους και κινούν τον ηρωικό θάνατο να ασπαστούν.

Κάποιες, με κοιμισμένα μ' αφιόνι μωρά στην αγκαλιά, βγαίνουν *ντυμένες και οπλισμένες σαν άντρες*, όπως επισημαίνει σε ιστορικό κείμενο που δημοσιεύεται στο Παρίσι το 1826 η μνηστή του Εύδοξου Ζαΐμη, η οποία ακολούθησε τη Φρουρά¹. Άλλες ρίχνονται στη φωτιά ή στη λιμνοθάλασσα κι άλλες θανατώνονται από τους συζύγους τους ή σκοτώνουν τα παιδιά τους κι ύστερα σκοτώνονται. Μερικές ανατινάσσονται με τον δημογέροντα Χρήστο Καψάλη στη μεγαλύτερη πυριτιδαποθήκη της πόλης, το σπίτι του, ή δυο μέρες αργότερα με τον επίσκοπο Ρωγών και Κοζύλης Ιωσήφ στον Ανεμόμυλο. Πολλές πεθαίνουν πολεμώντας ενώ άλλες αιχμαλωτίζονται και διασκορπίζονται σε σκληροπάζαρα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ελάχιστες καταφέρνουν να σωθούν, μόνο δεκατρείς, υποστηρίζει ο αγωνιστής και συγγραφέας απομνημονευμάτων του Αγώνα Νικόλαος Κασομούλης, οι οποίες αργότερα περιπλανιούνται στον ερειπωμένο τόπο μη μπορώντας να σβήσουν από πάνω τους ποτέ τον *πόνο το μαρτυρικό* του Μεσοηλογγίου· τη μνήμη του χαλασμού. Ωστόσο, όλες *ελεύθερες πολιορκημένες*. Άλλωστε, ο *διανοητικός και ηθικός τους Παράδεισος* αναδεικνύεται μέσα από διηγήσεις αγωνιστών, απομνημονεύματα, εφημερίδες της εποχής και λογοτεχνικά έργα.

Στη μεγάλη Έξοδο η Ευγενία Διονυσίου Καρκαβίτσα από την οικογένεια του διηγηματογράφου Ανδρέα Καρκαβίτσα κι η όμορφη Αιτάνη Ιγγιλέζου, σύζυγος του Ελβετού φιλέλληνα Ιωάννη-Ιάκωβου Μάγερ, εκδότη της εφημερίδας *Ελληνικά Χρονικά*, με την οπλισμένη και ντυμένη με ανδρική ενδυμασία παρακόρη τους Σάνα. Εκεί κι η Σόφω Τζαβέλα, κόρη του Λάμπρου, κι η εγγονή του Μαρία Τζαβέλα, κι η μπαϊρακτάραινα Λενιώ η Σουλιώτισσα με το λάβαρο των Μποτσαράϊων, που της εμπιστεύτηκε ο Νότης Μπότσαρης – δώρο της Αικατερίνης Β', αυτοκράτειρας της Ρωσίας. Ζω-

¹ J.-F.-T. GINOUVIER, *LES FEMMES GRECQUES AUX DAMES FRANÇAISES, RECIT DE LEURS MALHEURS*, PARIS, CHARLES BECHET, 1826

σμένες τα σπαθιά τους, πολεμούν δίπλα στους άνδρες τους η νιόπαντρη Ευπραξία Στάμου Ραζή, σύζυγος του στρατηγού Δημητρίου Μακρή, κι η Ειρήνη Λάμπρου Βαρούχα.

Μες στου πολέμου την ανεμοζάλη κι η Χρυσάιδω Μπενεδέτου, σύζυγος του Φρούραρχου Δημητρίου-Μήτρου Δεληγεώργη και μητέρα του Πρωθυπουργού Επαμεινώνδα Δεληγεώργη, αλλιά κι η περίφημη Πιτούλλαινα, *γυναίκα αναστήματος υψηλού και ήθους ανδρικού*, κι η αρματωμένη Γαλαξιδιώτισσα Αλεφάντω Ζανιά, η οποία κάτω από την ανδρική της ενδυμασία κρύβει μια ψυχή που απηφά κάθε κίνδυνο. Αιχμαλωτίζεται και πουλιέται σκλάβα στην Αίγυπτο με την κόρη της. Κι η *παρηγορία, η νοσοκόμος, η έφορος των αθανάτων προμάχων της ηρωικής πόλεως*², η θαρραλέα Βραχωρίτισσα Βασιλική, μνηστή και μετέπειτα σύζυγος του Κίτσου Τζαβέλλα, αν και έγκυος, πολεμά αρματωμένη και με το πρωτότοκο παιδί της στον ώμο.

Απέναντι στην *άσπονδη πλημμύρα των αρμάτων* των πολιορκητών προτάσσουν τις σπάθες τους η Βάσω η Γαλαξιδιώτισσα κι η ατρόμητη Τασούλα Τσαντή, μετέπειτα σύζυγος του Σπύρου Γυφτογιάννη, ντυμένη με αντρίκεια φορεσιά και κρυμμένο πάνω της το φυλαχτό της, όπως μας πληροφορεί ο Κωστής Παλαμάς στο φερόμενο ως αυτοβιογραφικό ποίημα που έγραψε για κείνη. Σύμφωνα δε με τον στρατιωτικό και πολιτικό Νικόλαο Μακρή, λίγο πριν πεθάνει, δίνει στους δικούς της την ακόλουθη εντολή: « [...] *ν' άτε τὸ κλειδί ἀπὸ τὴν κασέλα μου, σὰ τὴν ἀνοίξατε καὶ κάτω κάτω ἀπὸ τὰ σκουτιά μου θ' αὐρήητε μιὰ καλή μου φορεσιά καὶ μ' αὐτὴ νὰ μὲ θάψητε χωρὶς ἄλλο, καὶ τότε θὰ ἔχητε τὴν εὐχή μου, μ' ὄλη τὴν καρδιά μου*». Όταν πέθανε, ανοίγοντας την κασέλα, εκπληκτικοί είδαν την αντρίκεια φορεσιά που ντύθηκε στην Έξοδο. Όμοια τάφηκε κι η Χρυσάφω Καραγελέ-Κοντζάκαρη ή Μπαγιώργα.

Τις ηρωικές εκείνες ώρες η Ειρήνη Στασινοπούλου, γιαγιά του ιστορικού Κωνσταντίνου Στασινοπούλου, δαγκώνει τη γλώσσα της για να πεθάνει από αιμορραγία. Και του Βραχωρίτη οπλαρχηγού Ζαχαράκη Στάικου η εικοσάχρονη κόρη, η όμορφη Ελένη, για να αποφύγει την ατίμωση αυτοτραυματίζεται βγάζοντας το μάτι της. Αιχμαλωτίζεται, μα το 1829 επιστρέφει στο Μεσολόγγι ενώ το 1832 μετοικεί στο Βραχώρι (Αγρίνιο). Εξάλληλου, το περίτεχνο γιλέκο που φορούσε στην Έξοδο φιλοξενείται στο *Κέντρο Λόγου και Τέχνης ΔΙΕΞΟΔΟΣ – Ιστορικό Μουσείο*, στο Μεσολόγγι.

Η ηρωίδα Ελένη Στάικου σε μεγάλη ηλικία

Στον τόπο του μαρτυρίου η σύζυγος και η κόρη του Αθανασίου Τσερπέλη, η Μαγιούλα Παπαζαφείρη, η Ασήμω Μακρυνιώτου, η Τσιμπερλένιαινα, η Διαμάνταινα, οι κόρες του καπετάν Γιωργή Σκίπη, η Ευγενούλα Θεοφίλου, θεία του Κωστή Παλαμά. Εκεί και μια μεταμφιεσμένη σε άνδρα νεαρή γυναίκα που το στήθος την προδίδει κι αιχμαλωτίζεται, σύμφωνα με τον αξιωματικό του γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στο Μοριά Ζακ Μανζάρ³. Και μια νεκρή μάνα, την οποία ο Ιταλός γιατρός του Ιμπραήμ Αλφόνσο Νούτσο Μάουρο βλέπει την επόμενη της Εξόδου να κρατά στα ξυλιασμένα της χέρια ένα μωρό με κατσαρά ξανθά μαλλιά, που μάταια βυζαίνει τον άψυχο μαστό της. Κι όσες αναφέρονται στον Κατάλογο Αναζητούμενων Αιχμαλώτων και Αγνοουμένων της Εξόδου, που υποβάλλεται την 5η Αυγούστου 1828 στον Κυβερνήτη από πρόκριτους Μεσολογγίτες που είχαν καταφύγει στον Κάλαμο.

...Και τόσες άλλες των οποίων η κραυγή: «*ή να σωθώμεν ελεύθεροι ή να αποθάνωμεν ελεύθεροι*»⁴ αλλιά και η πνιχτή οδύνη διαπερνούν τους αιώνες ακέραιες. Κι όλες μαζί ένα σώμα που πολιορκήσε στις πιο απόκρημνες πλαγιές της αντοχής το απέθαντο. Το «*νυν*» που έχει μέσα του το «*αιέν*» των ηρώων.

Σοφία Παπακωνσταντίνου-Τσιχριτζή

² ΑΙΩΝ, 27.3.1882 – ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ ΧΗΡΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΚΙΤΣΟΥ ΤΖΑΒΕΛΑ, ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΤΩ Α' ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΩ ΑΘΗΝΩΝ, ΤΗ 22 ΜΑΡΤΙΟΥ, ΥΠΟ ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ Ι. ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ

³ J.S-MANGEART, *SOUVENIRS DE LA MOREE RECEUILLIS PENDANT LE SEJOUR DES FRANÇAIS DANS LE PELOPONNESE*, PARIS, IGONETTE, 1830

⁴ ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ, ΥΠΟ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΤΙΝΟΣ ΣΥΝΤΕΘΕΝ, ΕΝ ΝΑΥΠΛΙΩ, ΕΝ ΤΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ, 1826

ΔΡΑΣΕΙΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Στόχος μας είναι η εκπαίδευση μέσα από συνεργασίες, η ευαισθητοποίηση των συμπολιτών και φορέων της περιοχής, έτσι ώστε να πραγματοποιηθεί το όραμά μας για κοινωνική ένταξη των νέων μας.

11-3-2025. Στη Β' Εκπαιδευτική Μονάδα μας στο Αργίριο οι νέοι μας εργάστηκαν με την καθοδήγηση στελεχών της Μονάδας Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Μεσολογγίου. Το αντικείμενο τους ήταν η κατασκευή χελιδνοφωλιών. Με τη δράση αυτή γνώρισαν τα χελιδόνια και συνδέθηκαν με τη φύση που μας περιβάλλει.

Οι νέοι μας στο «Κέντρο Ιππασίας - Φάρμα Αλόγων Γιγκλά» συνεχίζουν το πρόγραμμα θεραπευτικής ιππασίας αποκομίζοντας σημαντικά οφέλη για την ψυχοσωματική τους υγεία.

19-3-2025. Οι εκπαιδευόμενοί μας ετοιμάζουν πυρετωδώς πασχαλινές δημιουργίες, οι οποίες στη συνέχεια θα στολίσουν και θα δώσουν το πασχαλινό χρώμα στα μαγαζάκια μας σε Μεσολόγγι και Αργίριο.

3-4-2025. Επίσκεψη στο Ιστορικό Μουσείο «Διέξοδος», στο Μεσολόγγι.

1-4-2025. Επίσκεψη στο Βιοματικό Εργαστήριο, «Ταξιδεύοντας στο Μεσολόγγι των Ηρώων με τον Σπυρίδωνα Τρικούπη».

4-4-2025. Επίσκεψη στο ιστορικό σπίτι του Χαρίλαου Τρικούπη στο Μεσολόγγι.

8-4-2025. Επιμορφωτική επίσκεψη των νέων μας στην Πινακοθήκη Μεσολογγίου.

9-4-2025. Εκπαιδευτική διάδραση των νέων μας στην Β΄ Εκπαιδευτική Μονάδα στο Αργίτιο με το Λύκειο Αμφιλοχίας για τη δημιουργία πασχαλινών λαμπάδων και άλλων καλλιτεχνικών δημιουργιών.

9-4-2025. Παγκόσμια ημέρα Υγείας και εμείς είμαστε εκεί μαζί με τον Ερυθρό Σταυρό!

1-7-2025 Επίσκεψη των νέων που διαμένουν στη Στέγη μας στο Μεσολόγγι, στην έκθεση «Πέτρινοι Φάροι», στο Κτίριο Χρυσόγελου, στο Μεσολόγγι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΚΟΡΟΣ

(1956 –)

Δεν είναι στιγμιότυπο της ζωής η ζωγραφισμένη εικόνα.

Δεν παριστά ακριβώς τα ορατά πράγματα η ζωγραφική, όσο ακριβώς και αν δείχνει.

Θέλει να κάνει τα πράγματα ορατά με άλλο τρόπο.

Τα παριστά εν ετέρα μορφή.

Είναι εικόνα του σύμπαντος χρόνου, προσβλέπει στην αιωνιότητα.

X.M.

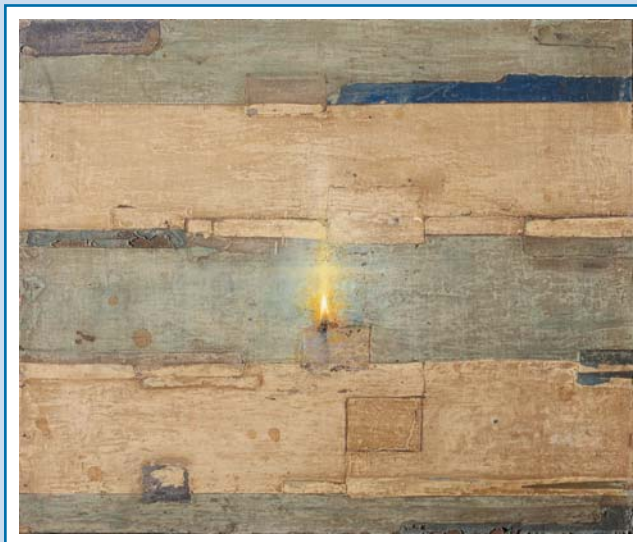
Ο Χρήστος Μποκόρος, ένας από τους αξιολογότερους σύγχρονους ζωγράφους της χώρας μας, γεννήθηκε το 1956 στο Αγρίνιο. Πατέρας του ήταν ο Θωμάς Μποκόρος και μητέρα του η Γεωργία Μποκόρου, που διαμόρφωσαν τον ψυχισμό και την προσωπικότητά του – όπως συχνά αναφέρει ο ίδιος – αφήνοντας έντονο το στίγμα τους στη ζωή και τη δημιουργία του.

Φοίτησε στη Νομική Σχολή του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (1974–1989) και στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας (1983–1989) με δάσκαλο τον Δημήτρη Μυταρά.

Η διαδρομή του στο χώρο της ελληνικής ζωγραφικής αρχίζει τη δεκαετία του '80, τότε που στο Εργαστήριό του της οδού Καλλιδρομίου έγιναν τα πρώτα έργα «της μαθητείας στο πραγματικό». Τη δεκαετία του '90 αποπειράται να εικονοποιήσει την κοινή μνήμη και τους «πειρασμούς του αόρατου», το φως και το σκοτάδι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει. Από τότε μέχρι σήμερα εκθέτει διαρκώς τα έργα του σε δεκάδες εκθέσεις, ατομικές και ομαδικές, στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έργα του βρίσκονται σε μουσεία, δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές και έχουν δια-

κριθεί σε διεθνείς εικαστικές διοργανώσεις (Μεγάλο Βραβείο του 24^{ου} Διεθνούς Φεστιβάλ Ζωγραφικής στην Cagnes sur Mer και Βραβείο της πόλης Saint Paul – de Vence στο πλαίσιο της 13^{ης} Μπιενάλε Μεσογείου στη Νίκαια).

Μεταξύ άλλων οργάνωσε τις εξής εκθέσεις: Το 2000, στις Καπναποθήκες Παπαστράτου στο Αγρίνιο έγινε αναδρομική παρουσίαση του έργου του με την ευγενική χορηγία του Ιδρύματος Παπαστράτου. Το 2004 με την έκθεση «Αδιάβα-

Της Εξόδου, λάδι και πανιά σε ξύλο 47,5x57 εκ.

στο Δάσος» άγγιξε τους ήρωες της Εθνικής Αντίστασης και του Εμφυλίου, τους αμίλητους, που απ' τα χείλη τους κρεμάστηκε να δει πιο πέρα, εκεί που ληυτερώνονται το φως και το σκοτάδι, όπως είπε. Ακολουθούν το 2013 «Τα στοιχειώδη» προτείνοντας με τα έργα του αυτά μια «ηλιτή ευημερία και την επανεύρεση του μέτρου στη ζωή μας». Το 2016 με την αναδρομική έκθεση των έργων της 30χρονης πορείας του «Όψεις Αθήνων» στο Μουσείο Μπενάκη της οδού Πειραιώς, καταθέτει τη «ζωγραφική μαρτυρία μιας διαδρομής αυτογνωσίας». Η ίδια έκθεση παρουσιάστηκε και στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Μόσχας, όπου η Ρωσική Ακαδημία Τεχνών τον ανακήρυξε επίτιμο μέλος της.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η έκθεση με το δηλωτικό τίτλο «1821, η Γιορτή» στο Μουσείο Μπενάκη, μία έκθεση αναστοχασμός, ένα μήνυμα

πραγμάτων ζωγραφίζει έργα με αναπαραστατική πληρότητα, απόδοση λεπτομερή της πραγματικότητας και συμβολικό υπόβαθρο, δημιουργώντας ένα ιδιαίτερο ζωγραφικό ιδίωμα. Ένα ιδίωμα που εν πολλοίς ακουμπά πάνω στη μνήμη, μνήμη ανεξίτηλη ατομική, συλλογική, ιστορική «το μόνο εφόδιό μας στη ζωή», όπως ο ίδιος την αντιλαμβάνεται. Μορφές ανθρώπων, καθημερινά αντικείμενα, κεριά, πρόσφορα, καντήλια, σημαίες, δαφνόφυλλα, κυπαρίσσια, ελιές, αυγά, ζωγραφισμένα πάνω σε ξύλα και υφάσματα παλιά, κουρασμένες επιφάνειες που κουβαλούν ανθρώπινες ιστορίες, λειτουργούν σαν σύμβολα, επανανοηματοδοτούνται και φθάνουν ως εμάς, προσφέροντας μας πνευματική ανάταση και αισθητική συγκίνηση. Τοποθετούνται μέσα σε ένα πλαίσιο, όπου το φως έχει τον κυρίαρχο ρόλο. Ένα φως συγκεκριμένο, ελάχιστο ή διάχυτο, που κάνει τα αφανή φανερά. Έχει,

Έαρ συντετριμμένο.

Λάδι σε μεταξωτό πανί και ξύλο 48x203 εκ. 2012

αφύπνισης και εθνικής εγρήγορσης, εκφράζοντας το κοινοτικό στοιχείο μέσα από τη ζωγραφική πράξη για μία ακόμα φορά. Οι πιο πρόσφατες εκθέσεις του είναι η έκθεση στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου στο Ηράκλειο, ένα ζωγραφικό αφήγημα με τίτλο: «Πέρασμα στο φως», συνομιλώντας για μία ακόμα φορά με το φως. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους εγκαθιστά μία νέα έκθεση στο Φετιχιέ Τζαμί της Ναυπάκτου, με τίτλο: «Παλιμψηστα» με έργα που «ψιθυρίζουν ιστορίες που έρχονται από πολύ μακριά ή από πολύ παλιά».

Από το 1995 ασχολήθηκε με τη σκηνογραφία.

Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει η συνεργασία του με το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Αγρινίου στο έργο: «Ο ξεπεσμένος Δερβίσης (Αγρίνιο, Φεστιβάλ Αθηνών, Δελφοί) καθώς και με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος.

Ο Χρήστος Μποκόρος, αναζητώντας πάντα το Υψηλό και το Κύριο και την κρυμμένη όψη των

άλλωστε, ειπωθεί πως «η διαδρομή του Μποκόρου είναι μία διαρκής αναμέτρηση με το φως, όχι ως απλή αποτύπωση, αλλά ως διαρκής αναζήτηση του νοήματος». Φως ανέσπερο που καταυγάζει τα περισσότερα έργα και λειτουργεί ως καταλύτης «στις ποιητικές του μεταμορφώσεις».

Περαίνοντας το σύντομο αυτό αφιέρωμα στον Αγρινιώτη ζωγράφο Χρήστο Μποκόρο, θέλω να τον ευχαριστήσω για την ευκαιρία που μου δόθηκε να γίνω κοινωνός ενός έργου σπουδαίου, που έχει όλα τα χαρακτηριστικά μιας γνήσιας ζωγραφικής δημιουργίας, με διάχυτη τη δύναμη των συναισθημάτων και την αγάπη με την οποία απεικονίζει όλα όσα ζωγραφίζει. Δημιουργία με ξεχωριστή σημασία για την σύγχρονη ελληνική τέχνη.

Βαρβάρα Μικέλλη

...κι απ' ὅπου χαράζει
ὡς ὅπου βυθᾶ,

τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν τόπον ἐνδοξότερον ἀπὸ τοῦτο τὸ ἄλωνάκι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ, «Ελεῦθεροι Πολιορκημένοι»

Ἀπὸ παιδί κουβαλάω το χρέος της Εξόδου, την τιμὴ της ελευθερίας. Πολιορκημένοι απ' το σκοτάδι ἄλλο δρόμο δὲν εἶχαν, αποκλεισμένοι ἀνάμεσα στ' αποκομμένο μπρος και στ' ἀπελπισμένο πίσω, μόνη οδὸς τους ἡ ἐξοδος στο φως. Λέγαμε Ἱερή την πόλη του Μεσολογγίου και κάτι μας ἐπίανε. Ἦτανε κι ἡ ντάπια ἡ χαμηλή με τα κανόνια γύρω της, ἦτανε κι ο Κήπος των Ἡρώων μέσα, με τα δέντρα ψηλά, να ξεχωρίζουν στην ἰσιάδα του τόπου. Μαζί με την ἀρμύρα της λιμνοθάλασσας, το ἰώδιο, και τον βούρκο, τ' ἄσπρα βουνά απ' τ' ἀλάτι, τα λιοστάσια και τα λιοτριβεῖα ἐκεῖ γύρω του κάμπου, τα μοσχοβολημένα περιβόλια της ἀνοιξης, μύριζα λιβάνι ν' ἀνεβαίνει απ' τα χόρτα κι ἐβλεπα τις νύχτες να φέγγει το στερέωμα πάνω απ' την πόλη, ἴδια κερῖα ἀναμμένα, το Μέγα Μυστήριο μετέωρο στο κενό και το ἄπειρο. Ἀπέναντι, ψηλότερα, στ' ἀφύλακτα ερείπια της ἀρχαίας Πλευρώνας, μ' ἀνέβαζε ἐφηβο ο πατέρας μου ο κυρ Θωμάς και μου ἔλεγε τα μυθικά του Ομήρου, τις ἱστορίες του τόπου, το σώμα του, βαδίζοντας δίπλα σε πέτρες ἀσήκωτες που ἀντέχαν τους καιροὺς ἀκόμα πάνω τους, μέχρι που μας ἐπαιρνε το δειλινὸ και τα νερά στραφτάλιζαν στο πέλαγο κατεβαίνοντας τις ἐκβολές του Ἀχελώου φορτωμένα πολύτιμα χρώματα, θεοτικά του ἡλιοβασιλέματος που ἔχυνε το αἷμα του μάλαμα στη λιμνοθάλασσα και στην ἀρμύρα, καίγοντας μαύρο κάρβουνο ὅ,τι τολμούσε να παρεμβληθεῖ ἀνάμεσα στο βλέμμα και στο φως τους, κτήρια, δέντρα, ζῶα, μηχανήματα, βάρκες, πουλιά, ἀνθρώπους, στεριά...

«...μάγεμα ἢ φύσις κι ὄνειρο σὴν ὁμορφιά καὶ χάρη·
ἢ μαύρη πέτρα ὀλόχρυση καὶ τὸ ξερὸ χορτάρι,
μὲ χίλιες βρῦσες χύνεται, μὲ χίλιες γλῶσσες κρένει:
ὅποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορὲς πεθαίνει»

ἐγραφε ο Διονύσιος Σολωμὸς απ' ἀπέναντι κι ἀκουγε να βαρουνε ντουφέκια, «καὶ συχνὰ ὀλημερνὶς καὶ κάποτε ὀλονυχτὶς ἔτρεμε ἢ Ζάκυθο ἀπὸ τὸ κανόνισμα τὸ πολὺ» ὅσο οὖν οὖν Τούρκοι ἐπολιορκούσαν το Μισολόγγι... «Καὶ οἱ πλέον πάμπτωχοι ἐβγάνανε τ' ὀβολάκι τους», λέει, «καὶ τὸ δίνανε καὶ κάνανε τὸ σταυρὸ τους κοιτάζοντας κατὰ τὸ Μεσολόγγι καὶ κλαίοντας».

«Dagli orribili precipizi, dalle basse valli e dagli alti monti, dalla solitudine dei fiumi e dei mari, dalle strade, dalle case, dai pozzi, e fino dai caldi letti, sorgete, o massacrati di Grecia, e pregate».

(Ἀπ' τα γκρεμνά τα φοβερά, απ' τις κοιλάδες κάτω, απ' τα ψηλά βουνά, απ' της θαλάσσης και των ποταμιῶν την ἐρημιά, απ' τους δρόμους, απ' τα σπίτια, απ' τα πηγάδια κι απ' τα ζεστά σας τα κρεβάτια σηκωθείτε, σφαγμένοι της Ἑλλάδας, και προσευχηθείτε...).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ, Ἀπὸ τα «Ἰταλικά Σχεδιάσματα»

Τέτοια περάσαν ἀπὸ τότε τον νου μου και να που ἐφτασα κι ὡς αὐτά ἐδῶ τα ἔργα. Κράτησα κι απ' την ἀπολογία του δικαστῆ Γεωργίου Τερτσέτη μια φράση να στεφανώσῃ τον σταυρὸ με τ' ἀναμμένα κερῖα που ζωγράφισα στην ἀθέατη μνήμη τους: ...ἔξι χιλιάδες Ἑλλήνων, ποὺ ἐξᾶπλώθηκαν μονομιᾶς, εἰς μίαν νύχτα ἀπέξω ἀπὸ τὰ τείχη τοῦ Μισολογγίου· ἐλαφρὴ βροχὴ ράντιζε τὴν γῆν εἰς τὸ ἔβγα τους καὶ πολλοὶ ἐφώναζαν: μᾶς κλαίει ὁ Μεγαλοδύναμος ἀπόψε!

Ἡ μνήμη τους γιορτῆ, κι ας εἶναι θρήνος μαζί με την τιμὴ ἡ ἀνάμνηση, κι ας εἶναι το υπερήφανο τραγούδι μοιρολόι, πένθος ζωοποιὸ ἡ χαρμολύπη του ἡρωικοῦ θανάτου. Γιατί θάνατος εἶναι το τίμημα του ἡρωισμοῦ. Ἀκόμα κι αν τον ἀποφύγει, αὐτὸν εἶναι που ἀψηφά ὅταν ορθώνεται ὁ ἀνθρώπος στο ἀνάστημά του. Ὅταν θανάτῳ θάνατον πατάει και δίνει στην ἀθανασία τὴ μορφή του.

Χρῆστος Μποκόρος

ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» από την έναρξη λειτουργίας του και στο πλαίσιο της κοινωνικής ένταξης και αποδοχής εφαρμόζει και προγράμματα εκπαιδευτικών εκδρομών, που αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την ενσωμάτωση, την κοινωνική συμμετοχή και την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης των εκπαιδευομένων. Εκδρομές στις οποίες οι νέοι αποκομίζουν αθησμόντες αναμνήσεις, βελτιώνουν τη διάθεσή τους αλλά και τη συνολική ποιότητα της ζωής τους ερχόμενοι σε επαφή με τόπους που έχουν ιδιαίτερη μορφωτική αξία, εξαιρετικά μνημεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, τοπία φυσικού κάλλους, καθώς και καλλιτεχνικά δρώμενα.

Την Κυριακή 3 Φεβρουαρίου 2025, οι εκπαιδευόμενοι των Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε εκπαιδευτική εκδρομή στην Αθήνα, όπου παρακολούθησαν τη θεατρική παράσταση «ΡΩΜΑΙΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΕΤΑ» στο θέατρο ΑΚΡΟΠΟΛ. Μια εκδοχή του κλασικού αριστουργήματος του Σαίξπηρ, μια βαθιά και ευαίσθητη παράσταση με σπουδαίες ερμηνείες που ζωντάνεψαν στη σκηνή την πιο σπαρακτική ιστορία αγάπης στο παγκόσμιο δραματολόγιο! Μάλιστα, ο σκηνογραφικός πλούτος, η ζωντανή μουσική και τα κοστούμια εποχής τούς εντυπωσίασαν.

Στη συνέχεια, κατευθύνθηκαν προς τη Νέα Μάκρη, όπου, αφού απόηλυσαν το γεύμα τους, επισκέφθηκαν την Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και του Αγίου Εφραίμ, ένα από τα παλαιότερα μοναστήρια της Αττικής. Οδοκληρώνοντας δε το προσκύνημα και την περιήγησή τους στους χώρους του μοναστηριού, πήραν τον δρόμο της επιστροφής μαζί με τα μέλη του Δ.Σ. και τους εργαζομένους του Εργαστηρίου που τους συνόδευαν.

Ευεργετικά λειτούργησε για τους εκπαιδευόμενους νέους των Κ.Δ.Η.Φ. Αργινίου και Μεσολογγίου και η καθιερωμένη ημερήσια εκδρομή στο Κρυονέρι Μεσολογγίου. Στις 30 Μαΐου 2025 οι 175 νέοι του Εργαστηρίου, συνοδευόμενοι από όλους τους εργαζομένους, τα μέλη του Δ. Σ. του Εργαστηρίου, τον Πρόεδρο της Εξελεγκτικής Επιτροπής, μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου «Φίλων, Γονέων και Εθελοντών», καθώς και μέλη της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού «ΠΛΕΙΑΔΕΣ», είχαν για άλλη μια φορά την ευκαιρία να περάσουν μία ξεκούραστη και

αναζωογονητική μέρα με ομαδική διασκέδαση, τραγούδι, γλήντι και χορό, πολλά χαμόγελα και ανατροφοδότηση των σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τους άλλους εκπαιδευομένους και τους παιδαγωγούς τους. Τόσο το κέφι και η ζωντάνια των νέων της ησυχαστικής ομάδας του Εργαστηρίου, που παρέσυραν όλους τους εκδρομείς να γίνουν μία μεγάλη παρέα ενώνοντας χέρια και μαντήλια στο χορό, όσο και η ηρεμία στην ψυχή και το σώμα που έφερε η επαφή με το υπέροχο αυτό φυσικό περιβάλλον, την επιβλητική Βαράσσοβα αθήλα και το απόλυτο γαλήνιο γαλάζιο, τους έδωσε τη δυνατότητα έστω και (για) λίγο να χαλαρώσουν. Ο ενθουσιασμός τους δε από τις πολυδιάστατες αυτές εμπειρίες, που ακούμπησαν τρυφερά στις ψυχές τους, μεγάλος. Άθλωστε, ταξίδι σημαίνει χαρά, ανακάλυψη και κυρίως αξέχαστες εμπειρίες.

Σοφία Παπακωνσταντίνου-Τσιχριτζή

Εφ' όλης

Η Μελαγχολία των Παλαιολόγων

του Φώτη Κόντογλου

Τον καιρό που δούλευα στον Μυστρά, τύχαινε πολλές φορές να βρεθώ μοναχός μέσα στην Περιβλήπητο. Τ' απόγεμα η εκκλησιά σκοτεινίαζε κι αγρίευε. Από πάνω από την σκαλωσιά άκουγα πατήματα. «Καθένα φάντασμα θα περπατά», συλλογιζόμουν, και γύριζα το κεφάλι μου πάντα κατά το μέρος που στεκότανε ζωγραφισμένοι οι στρατιώτες και οι πολεμάρχοι. Στεκότανε στη σειρά ένα γύρο, λίγο ψηλότερα από το χώμα, οι περισσότεροι με βγαλμένα μάτια, τρυπημένοι στο στήθος, πολλοί απ αυτούς κομματιασμένοι από τις σπαθιές. Σε πολλά κεφάλια είχε απομείνει γερό ένα μάτι μοναχά, μα κείνο το μάτι έβλεπε σαν δέκα ζωντανά.

Μνήσθητί μου, Κύριε! Χρόνια πέρασα μέσα σε κείνη την εκκλησιά, και μ' όλη τούτα ανατρίχιαζα, σύγκρυσ με διαπερνούσε. Κείνοι οι χορταριασμένοι τοίχοι ήτανε ζωντανοί, καρδιές χτυπούσανε, νεύρα τανυζόντανε, σπαθιά, σαργίτες, ταρκάσια, σκουτάρια τρίζανε απάνω στα κορμιά. «Και ιδού, σεισμός και προσήγαγε τα οστά, εκάτερον προς την αρμονίαν αυτού. Και είδον· και ιδού επ αυτά νεύρα και σάρκες εφύοντο, και ανέβαιναν επ αυτά δέρμα επάνω. Και εισήλθεν εις αυτά το πνεύμα και έζησαν και έστησαν επί των ποδών αυτών, συναγωγή πολλή σφόδρα».

Ετούτοι είναι οι τελευταίοι στρατιώτες του Παλαιολόγου, τότε που ήρτανε και πιάσανε για μετερίζι της απειλησίας το φημισμένο βουνό του Ταυγέτου, σιμά στην αρχαία Σπάρτη. Ανεμοδαρμένο απάνου στον βράχο, μαραζωμένο, τα μάτια τους μελανιασμένα και λαμπερά από την θερμότητα, από την αγρύπνια και την αγωνία. Ανατολίτες, στρατολογημένοι από τα μέρη της Σηλύβριας, της Μαύρης Θάλασσας, την Αγκιάλο, την Καβάρνα, κι άλλοι ντόπιοι απ τον Δρόγγο των Σκορτών, το Σάλαβρο, το Βοϊτουλο, τη Μάνη, τη Γρεμπενή, τον Αϊτό κ.α., αίματα παλιά. Δεν είναι στρατιώτες βαριοί, με κορμιά δυνατά. Τα χέρια τους και τα ποδάρια τους είναι κοκκαλιασμένα, τα κορμιά λιγνά, περπατάνε ελαφρά σαν φαντάσματα, πολεμιστές ενός βασιλείου που δεν είναι τούτου του κόσμου. «Θεία παρεμβολή, θεηγόροι οπλίται παρατάξεως Κυρίου». Σαν τον αφέντη τους τον Κωνσταντίνο, ξέρουνε το κακό το ριζικό τους.

Κι οι άλλοι οι σύντροφοί τους είναι παραπονεμένοι, μα τούτος είναι πολύ θλιμμένος, φαρμάκι στάζει από το στόμα του. Στέκεται σαν πουλί αναφερου-

γιασμένο. Στο να χέρι του βαστά ελαφρά το δοξάρι και τ' άλλο τ' ακουμπά απάνω στο σπαθί. Από το λαιμό του είναι κρεμασμένη η περικεφαλαία πίσω από την ωραία κεφαλή του, στον έναν ώμο του έχει ριγμένο το ταρκάσι με τις σαγίτες και στον άλλον ώμο το σκουτάρι του.

Ώρες καθόμουν και κουβέντιαζα μαζί του σε μια γλώσσα που δε χρειάζεται μηδέ στόμα για να τη πει, μηδέ αφτί, για να την ακούσει. Τον άκουγα που μου μιλούσε από τον άλλο κόσμο, σαν τ' αγέρι που φυσά απάνου στ' άγρια χορτάρια που ναι φυτρωμένα σε κάστρο ρημαγμένο, μα καταλάβαινα καθαρά τι μου ήλεγ.

Τούτος ο στρατιώτης δεν είναι κανένας άντρας δυνατός, με κορμί αντρειωμένο, χεροδύναμος και φοβρός. Το κορμί του είναι ελαφρό και ηλιγερό, τα ποδάρια του ψηλά και μακριά σαν του ζαρκαδιού. Κείνα τα δάχτυλα των χεριών του είναι ίδια κοντύλια ψιλοπελεκημένα, ίδια αγιοκέρια, κι απορείς πως κρατάνε άρματα. Το κεφάλι του γέρνει στον ώμο του σαν του Χριστού. Τέτοιο κεφάλι ποιά πινέλο να το ζωγράφιζε! Ζωγράφος είμαι κι εγώ, κι όμως απορώ για την τόση τέχνη. Από ποιά μέρος ήρθε τούτο το χέρι, που κράτησε το πινέλο, για να τυπώσει αυτά τα πικραμένα μάτια, αυτό το πηγούνι, αυτό το στόμα, αυτά τα μαλλιά! Τι μυστήριο κρύβεται μέσα σ' αυτόν τον καθρέφτη η αντιφεγγίζει τις χαρές ενός άλλου κόσμου! Και τι ευτυχία για μας, να φτάξει ίσαμε τα χρόνια μας ένα τέτοιο δώρο εξαίσιο! Πρόσωπο γλυκομελάχρino, ψημένο από τον ήλιο της Ανατολής, στα μέρη που πολεμούσε για την πίστη του Χριστού. Από τα μισοσφαλισμένα μάτια του βγαίνει μία αντιφεγγιά γλυκιά, ήρεμη και θλιμμένη.

Σ' όλο τον κόσμο δεν βρέθηκε, μηδέ θα βρεθεί τέχνη όμοια με της Ανατολής, να δίνει τέτοιο πάθος και τέτοιο γλυκό παράπονο στα πλάσματά της. Όποιος έχει καρδιά θερμή, εκείνος θα με καταλάβει. Καμιά τέχνη δε μεταχειρίστηκε τόσο απλά μέσα και καμιά τέχνη δεν έπιασε τέτοια πράγματα. Από κοντά, τα μάτια είναι δυό πινελιές, μια μαύρη και μίαν άσπρη, η μύτη είναι καμωμένη με δυό ελαφρές γραμμές! Δεν είναι λοιπόν μεγάλο μυστήριο; Τι θέλουνε να πούνε αυτοί που μιλάνε για φυσικά και για ανατομίες και για επιστήμες και για οφθαλμολογίες και τέτοια; Εδώ δεν υπάρχει μηδέ φυσικό, μηδέ αφύσικο, μηδέ τίποτα. Εδώ υπάρχει αυτό το ανεξερεύνητο μυστήριο, που δεν μπορεί να το πιάσει μηδέ ο σοφός Σολομώντας, με λόγια, με σκο-

Το άγαλμα της Ελευθερίας, Μυτιλήνη

ηλιά και με φιλοσοφίες. «Δώρημα τέλειον άνωθεν καταβαίνον εκ του πατρός των φώτων». Φλόγα άπιαστη, ακατανόητη πνοή!

Η τέχνη της ανατολικής χριστιανισμής είναι καθαρή θροφή για το πνεύμα και χαρά για τα μάτια. Το ιδεώδες της Ανατολής απέχει από το ιδεώδες της Δύσης όσο κι ο ουρανός από τη γη. Με το πάθος η Ανατολή πέτυχε το εξωτικό αποτέλεσμα που ζητά το πνεύμα σαν ελάφι διψασμένο. Η Δύση έκανε

ανάμεσα στα έθνη εκείνα όπως ο Προμηθέας, και πήγε το φως σ εκείνους που ζούσανε στο σκοτάδι. Πήγε και κούρνιασε στην αίτοφωλιά, στο Τολέδο, Ανατολίτης ντερβίσης, κήρυκας της εγκράτειας στην τέχνη της ζωγραφικής, βαριεστισμένος από τα πανηγύρια της Βενετίας. Όπως ήτανε κατατρεγμένοι οι Βυζαντινοί που σκαλώνανε στα βράχια του Μυστρά, έτσι κι ο Θεοτοκόπουλος πήγε και φώλιασε στο Τολέδο.

Μύθοι και Θρύλοι του Ελληνικού Λαού

Κωνσταντίνος Παλαιόλογος – Ο Μαρμαρωμένος Βασιλιάς

Μουσική ωδή – «Θα 'ρθεις σαν αστραπή» Σταμάτης Σπανουδάκης

Θάρθεις σαν αστραπή
θάχει η χώρα γιορτή
θάλασσα γη και ουρανός
στο δικό σου φως.

Θα ντυθώ στα λευκά
να σ' αγγίξω ξανά
φως εσύ και καρδιά μου εγώ
πόσο σ' αγαπώ.

Στην πύλη του Ρωμανού,
έφυγες για αλλού
κι Άγγελος θα σε φέρει εδώ
στον σωστό καιρό.

Μες την Άγια Σοφιά
θα βρεθούμε ξανά
λειτουργία μελλοντική
οι Έλληνες μαζί.

Για τη μεταφορά
Μαρία Τσούτσου

Ιδρύτρια, Επίτιμη και 1^η Πρόεδρος επί 25 χρόνια
του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»

Νομού Αιτωλ/νίας
Μεσολόγγι-Αγρίνιο

Κατασκήνωση των Εκπαιδευομένων στην Πλώσταινα Μεσολογγίου

Αλλή μια κατασκηνωτική περίοδος ολοκληρώθηκε με επιτυχία στις 15 Ιουλίου 2025, χαρίζοντας δέκα ευφρόσυνες ημέρες σε εξήντα εκπαιδευόμενους νέους του Εργαστηρίου. Όλοι τους φιλοξενήθηκαν δωρεάν, με πλήρη κάλυψη από τον φορέα μας των εξόδων μεταφοράς και διαμονής τους στους χώρους του Ναυταθλητικού του Κέντρου στην Πλώσταινα Μεσολογγίου, μέσα σ' ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον. Εκεί, είχαν την ευκαιρία να κάνουν ευχάριστες καλοκαιρινές διακοπές με την επίβλεψη της διοικητικής ομάδας, τη στήριξη της επιστημονικής και των εργαζόμενων-συνοδών τους, οι οποίοι για άλλη μια φορά ξεπέρασαν τους εαυτούς τους με κίνητρο την αγάπη τους για εκείνους.

Φέτος, όπως κάθε χρόνο από το 2004, δόθηκε η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους μέσα σ' ένα καταπράσινο φυσικό περιβάλλον, δίπλα στη λιμνοθάλασσα, να ξεκουραστούν, να γευτούν απλές χαρές της κατασκηνωτικής ζωής, να απολαύσουν τη θάλασσα, να τραγουδήσουν, να χορέψουν, να δουν καλό ελληνικό σινεμά, να συμμετάσχουν σε αθλητικές και άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες, να συντηρήσουν και να βελτιώσουν τις κατακτημένες δεξιότητές τους μέσα από πρωτότυπες ιδέες δημιουργικής απασχόλησης, να αναπτύξουν φιλίες, καθώς και να δοκιμάσουν την ικανότητά τους να τα βγάζουν πέρα με την καθημερινότητα χωρίς την επίβλεψη και την υποστήριξη των γονέων τους. Επίσης, δόθηκε η ευκαιρία στις οικογένειές τους να έχουν ένα διάλειμμα από την καθημερινή τους φροντίδα.

Στο πλαίσιο δε αυτής της κατασκηνωτικής περιόδου οργανώθηκε την Κυριακή 13 Ιουλίου μια όμορφη βραδιά. Οι μουσικοί Βαγγέλης Μιμής και Βασίλης Σμαράιδος παρουσίασαν με την Ευγενία Γρέντζελου στο τραγούδι ένα γνήσιο και τρυφερό πρόγραμμα με αγαπημένα έντεχνα τραγούδια Ελλήνων συνθετών. Ήταν μια βραδιά που τα είχε όλα! Χαρά για τις όμορφες στιγμές που μοιραστήκανε οι κατασκηνωτές και οι οποίες άφησαν το αποτύπωμά τους στο νου και στην καρδιά τους, λύπη που τελείωναν όλα τόσο γρήγορα, προσμονή για την επόμενη συνάντησή

τους στον ίδιο χώρο. Πάνω από όλα, όμως, είχε χορό, τραγούδι και πολύ πολύ κέφι! Ένα θερμό ευχαριστώ σε όλους όσους, ανταποκρινόμενοι στο κάλεσμά μας, συνέβαλαν στην υλοποίηση του όμορφου κατασκηνωτικού μας προγράμματος αλλά και στους εργαζομένους για την αφοσίωση και το πάθος τους. Για το αδύνατο που όλοι μαζί κάνανε δυνατό! Για την κάθε μέρα των κατασκηνωτών που κάνανε αξέχαστη!

Σοφία Παπακωνσταντίνου-Τσιχριτζή

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗ «ΜΕΓΑΛΗ ΓΙΟΡΤΗ ΓΙΑ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ»

Την Τρίτη 7 Οκτωβρίου 2025, στο ΔΑΚ Αγρινίου «Μιχάλης Κούσης», φιλοξενήθηκε η Εθνική Δράση κατά της Παιδικής Παχυσαρκίας και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Τροφή για Δράση» της UNICEF και του Υπουργείου Υγείας. Μια πρωτοβουλία που αποσκοπεί να δώσει στα παιδιά τα εφόδια να επιλέγουν υγιεινή διατροφή, κίνηση και ισορροπημένη ζωή με τρόπο βιωματικό, χαρούμενο και συμμετοχικό, μέσα από δραστηριότητες, διαδραστικά παιχνίδια και συζητήσεις με ειδικούς.

Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε αθλητικές δραστηριότητες, όπως μπάσκετ, πινγκ-πονγκ, επιτραπέζιο χόκεϊ, ποδηλατοδρομίες, τοίχο αναρρίχησης, πίστα εμποδίων και τρίλιζα μπάσκετ κ.α. Εκεί βρέθηκαν προσκεκλημένοι και εκπαιδευόμενοι μας που χάρηκαν τη συμμετοχή τους σε πρωτότυπα γι' αυτούς παιχνίδια και πήραν το μήνυμα να αγαπούν την κίνηση και την άθληση, για μια καλή υγεία.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Με πολύ ενθουσιασμό αθλή και ουσιαστική συμβολή μία ομάδα των εκπαιδευομένων νέων μας σε συνεργασία με τον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) και τον Φορέα Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου με εκπρόσωπο την κυρία Μαθβίνα Καρανίκα και τη συνοδεία εργαζομένων, ανέλαβε να καθαρίσει από σκουπίδια τις ακτές της Τουρλίδας και της Αγίας Τριάδας στο Μεσολόγγι, την Τετάρτη 24 Σεπτεμβρίου 2025. Οι νέοι μας με χαρά ανέλαβαν τη δράση και συνεργάστηκαν άψογα, καθώς από την αρχή της λειτουργίας του το Εργαστήρι τους καλλιέργησε την οικολογική συνείδηση μέσω της εκπαίδευσης στους με τη συμμετοχή τους σε πάρα πολλές δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Ευχαριστούμε θερμά όλους τους εμπλεκόμενους Φορείς για την ευκαιρία αυτής της δράσης καθώς τέτοιες συνεργασίες ενδυναμώνουν τους νέους μας και αυξάνουν την κοινωνικότητά τους.

ΜΕΙΚΤΗ ΠΟΔΗΛΑΤΑΔΑ Special Olympics Hellas

Τον Μάιο, ομάδα εκπαιδευομένων μας με τη συνοδεία εργαζομένων συμμετείχε σε μια υπέροχη, καινοτόμα δράση, στη «Μεικτή Ποδηλατάδα Special Olympics Hellas», που διοργάνωσαν τα Special Olympics Hellas, με τη συνεργασία του Δήμου της Ι. Π. Μεσολογγίου για μαθητές Ειδικών και Γενικών σχολείων και ωφελούμενων φορέων ειδικής αγωγής. Η δράση ενθουσίασε τους νέους μας και τους εμπύχωσε καθώς απόλαυσαν τη μαγευτική διαδρομή στη γραφική λιμνοθάλασσα με τα ποδήλατά τους. Ευχαριστούμε θερμότερα τους διοργανωτές των Special Olympics που σπινρίζουν το έργο μας, όπως επίσης, και τον Πρέσβη ε.τ. και Πρόεδρο των SPECIAL OLYMPICS HELLAS κ. Διονύση Κοδέλλη και τη Γενική Διευθύντρια κ. Άρτεμη Βασιλικοπούλου που μας τίμησαν με την παρουσία τους.

Ελένη Μούρτη-Μάλλινου

+ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (1929–2025)

*«Ο άλλος δεν είναι αναγκαστικά ο εχθρός ή ο κίνδυνος.
Μπορεί να είναι για εμάς εμπλουτισμός.»*

Πλησιάζομε στη συμπλήρωση ενός έτους από την εις Κύριο εκδημία του Αρχιεπισκόπου Τιράνων και πάσης Αλβανίας κυρού Αναστασίου Γιαννουλάτου με το κενό της απουσίας του όσο περνάει ο καιρός να γίνεται όλο και μεγαλύτερο.

Η προσωπικότητα του Αναστασίου είναι δύσκολο να περιγραφεί λόγω των διαστάσεών της, της σοφίας του και της πολυεπίπεδης προσφοράς του στην Εκκλησία και τον κόσμο. Εξαιρετικά ευφυής, άνδρας επιβλητικός, ταυτόχρονα μειλίχιος, γλυκός, πράος, ισχυρά θελήσεως, ευπρόσιτος, ευπροσήγορος με απαστράπτοντες σφαιλημούς. Όσοι είχαν την ευλογία να τον πλησιάσουν αισθάνθηκαν το δέος της ιεροπρεπούς παρουσίας του, αλλά και την καταπληθίσουσα αίγλη της έντονης προσωπικότητός του με το ζωηρότατο λαμπρό γλυκό βλέμμα, το αφοπλιστικό του χαμόγελο.

Υπήρξε ο πλέον σεβαστός Ιεράρχης της «καθ' ημάς Ανατολής». Κατέστη παγκόσμια φυσιογνωμία του χριστιανισμού, κήρυκας της αγάπης, της ειρήνης, της δημιουργίας. Ο διεθνής τύπος αναφέρθηκε πολλές φορές στον Αναστάσιο χαρακτηρίζοντάς τον άριστο θεράποντα της χριστιανικής αλήθειας, κήρυκα της ειρήνης και της κοινωνικής αλληλεγγύης, μεγαλόπνοο εκκλησιαστικό ηγέτη και κορυφαίο επιστήμονα.

Είχε δύο αγάπες στη ζωή του. Αγάπησε τον Χριστό και τον άνθρωπο. Έτσι εξηγείται πώς ο πρώτος μαθητής του Β' Γυμνασίου Αρρένων Αθηνών, αφού αποφοίτησε το έτος 1947, με 19/9/11, δημιούργησε «σκάνδαλο μέγα», διότι αποφάσισε να σπουδάσει Θεολογία. Ο ίδιος εξήγησε: «Πίστευα στην ανάγκη για μια καλύτερη κοινωνία. Ο τόπος και ο κόσμος όλος χρειαζόταν ειρήνη, ελευθερία και αγάπη. Ήταν χρόνια ηρωϊκά. Άλλοι ακολούθησαν το δρόμο της πολιτικής, εγώ της εκκλησίας, το στενό μονοπάτι του Θεού, της προσφοράς και της θυσίας...».

«Τις διανοητικές του προϋποθέσεις διαπότιζε η βαθιά εμπειρία του ζώντος Χριστού και η βεβαιότητα ότι η αποστολή και ευθύνη της Εκκλησίας είναι να συνδέει την ανθρωπότητα με τον αληθινό Θεό της αγάπης. Αυτή η αυθεντική μαρτυρία τον ανέδειξε ως θρησκευτικό ηγέτη σε διεθνές επίπεδο».

Χάρη στις επίμονες προσπάθειές του πραγματοποιείται μια δυναμική έξοδος της Ορθοδοξίας στην Οικουμένη και αναζητείται εκ νέου η λησμονημένη διάσταση της αποστολικότητας και της καθολικότητάς της τη δεκαετία του 1960. Ο ίδιος έλεγε: «...η Θεολογική ενασχόληση με την τελευταία εντολή, «πορευθέντες ουν μαθητεύσατε πάντα τα έθνη», άνοιγε στον νου και στη ψυχή μου έναν εξαιρετικά ευρύ ορίζοντα. Όλο και περισσότερο συνειδητοποιούσα ότι το όραμα και η νουή του Ευαγγελίου εκτείνεται και αγκαλιάζει όλη την οικουμένη. Συνεχώς μεγάλωνε η βεβαιότητά μου ότι συνέπεια στο πνεύμα του Ευαγγελίου σήμαινε ευαισθησία και ενδιαφέρον για την οικουμένη».

Για τη βαθύτερη κατανόηση της ουσίας του ιεραποστολικού έργου αλλά και της θεολογίας των θρησκειών επιδίδεται συστηματικά στην επιστημονική έρευνα του φαινομένου της θρησκείας στις παγκόσμιες διαστάσεις του. Σπουδάζει εθνολογία και θρησκευσιολογία, αφρικανολογία στη Γερμανία. Παρέμεινε επί δίμηνο στη Ζούγκλα του νοτίου Μεξικού, για να παρακολουθήσει Αμερικανούς γλωσσολόγους αφιερωμένους στη μετάφραση της Καινής Διαθήκης σε παραδοσιακές γλώσσες των Ινδιάνων της Κεντρικής Αμερικής. «Από εκείνη την πρωτόγνωρη εμπειρία στη Ζούγκλα του Μεξικού έχω κρατήσει μια φράση για την ήρεμη αποδοχή των απρόοπτων δυσκολιών: "Accept life". Αποδέξου την πραγματικότητα της ζωής ψυχραίμα και αισιόδοξα».

Εργάστηκε ερευνητικά στην Ουγκάντα, στην Κένυα, στη Νιγηρία, στο Καμερούν, τη Γκάνα, την Τανζανία. Και όπως συμβαίνει στις μεγάλες αποφάσεις, προβάλλει έντονο και το δίλημμα της ορθότητας της στιγμής του μεγάλου ναι. «Σε ώρες έντονων περισυλλογής αντιμετώπιζα το δίλημμα να μείνω στην Ελλάδα στο περιβάλλον που τόσο αγαπούσα και με αγαπούσε ή να φύγω για την Αφρική;

Ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος στο Εργαστήρι.

Ατενίζοντας τον ορίζοντα του ανοικτού πελάγους από το μικρό ασκητήριο στην Πάτμο, όπου είχα αποσυρθεί, ζητούσα μέσα μου μια ουσιαστική απάντηση. Ήρθε με τη μορφή ενός ερωτήματος: «Σου φτάνει ο Θεός; Τότε, πήγαινε. Δεν σου φτάνει; Τότε κάθισε εδώ που είσαι». Ένα επόμενο ερώτημα έκανε το πρώτο πιο ισχυρό. «Αν όμως δεν σου φτάνει ο Θεός, σε ποιον ακριβώς Θεό πιστεύεις;» Κι ακολούθησε η ήρεμη απόφαση για τις περιοχές της Αφρικής που είχαν ταλαιπωρηθεί από τη φτώχεια και την αδικία.

Αξιοποιώντας το χάρισμα της ταχείας γλωσσομάθειας –χειριζόταν με άνεση τα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, σπούδασε τη γκάλιλα, τη σουαχίλι, δύο αφρικανικές γλώσσες και την αλβανική– συντόνισε τη μετάφραση σε πολλές αφρικανικές διαλέκτους και γλώσσες της Αγίας Γραφής, της Θείας Λειτουργίας, πλήθους εκκλησιαστικών ακολουθιών και πατερικών κειμένων. Πολλές του μελέτες για τις αφρικανικές θρησκείες εμπλούτισαν τη διεθνή θρησκευσιολογική βιβλιογραφία.

Το έτος 1972 εκλέγεται καθηγητής της Ιστορίας των Θρησκευμάτων στη Θεολογική Σχολή του ΕΚΠΑ, την οποία λαμπρύνει με την παρουσία του. Ταυτόχρονα αξιόλογες μελέτες βλέπουν το φως της δημοσιότητας για το Ισλάμ, τον Ιουδαϊσμό, τον Βουδισμό και άλλα θρησκευματα και τη σχέση της χριστιανικής θεολογίας με αυτά. Το ίδιο έτος εκλέγεται Επίσκοπος Ανδρούσης και του ανατίθεται η Γενική Διεύθυνση της Αποστολικής Διακονίας.

Είκοσι χρόνια αργότερα, το 1992, το εκκλησιαστικό έργο του Αναστασίου κορυφώνεται, όταν το Οικουμενικό Πατριαρχείο τον εκλέγει Αρχιεπίσκοπο Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας, όπου θα αναστηλώσει εκ των ερειπίων την Ορθόδοξη Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Αλβανίας, η οποία είχε καταρρεύσει ύστερα από τον επί 46 έτη διωγμό. Το έργο του δεν περιορίζεται μόνο σε αυστηρά εκκλησιαστικά πλαίσια αλλά κινείται σε κοινωνικό, πολιτιστικό και εκπαιδευτικό επίπεδο προσφέροντας υπηρεσίες χωρίς διακρίσεις.

Έχοντας στραμμένο το βλέμμα του στη διαχρονική μετοχή της χριστιανικής πίστεως στην οικοδόμηση της Ευρώπης έλεγε: «Χρέος μας είναι να προσφέρουμε, να μοιρασθούμε τους πνευματικούς θησαυρούς της Ορθοδοξίας, ελεύθερα, χωρίς διάθεση επιβολής. Δεν έχει σημασία αν στατιστικά είμαστε μειονότητα. Η αλήθεια, έστω και αν αντιπροσωπεύεται από μειονότητες, διατηρεί τη σημασία και τη δύναμή της... Η θέση μας δεν βρίσκεται σε μια μεμψιμοιρούσα οπισθοφυλακή. Έχουμε υπεύθυνο ρόλο στην εμπροσθοφυλακή της σύγχρονης Ευρώπης. Θα προσέθετα της ανθρωπότητας».

Η αγκαλιά του ανοιχτή για αμέτρητα παιδιά του κόσμου, μαύρα, κίτρινα, λευκά, χώρεσε και τα παιδιά του δικού μας Εργαστηρίου, όταν το επισκέφθηκε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και συγκίνηση το έτος 2007.

As είναι αιωνία η μνήμη αυτού!

Ελένη Μούρτη-Μάθαινου

Σύλλογος «Φίλων, Γονέων, Κηδεμόνων και Εθελοντών» του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου «Φίλων, Γονέων, Κηδεμόνων και Εθελοντών» του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» ευχαριστεί θερμότατα και εκ βάθους καρδιάς τα αδέρφια **Βασίλειο και Παρασκευή Ανδρώνη** για τη μεγάλη τους δωρεά ενός κεντρικού διαμερίσματος στο Αγρίνιο εις μνήμην των αδελφών τους. Το διαμέρισμα θα αποτελέσει

το νέο γραφείο του Συλλόγου και το Εντευκτήριο για τους γονείς και κηδεμόνες των εκπαιδευομένων στο Εργαστήρι. Είναι μια δωρεά που αποτελεί έμπρακτη απόδειξη κοινωνικής ευαισθησίας, προσφοράς και αλληλεγγύης προς τους αδύναμους συνανθρώπους μας. Στους δύσκολους καιρούς που ζούμε τέτοιες πράξεις περνούν δυνατά μηνύματα και μας δίνουν δύναμη να προχωράμε μπροστά. Εκφράζουμε τη βαθιά μας ευγνωμοσύνη και τις θερμότερες ευχαριστίες μας και ευχόμαστε στους δωρητές υγεία και κάθε καλό στη ζωή τους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Δράσεις του Συλλόγου κατά το έτος 2025

Συνεχίζοντας την ποδηγετική πορεία του ο Σύλλογος «Φίλων, Γονέων, Κηδεμόνων και Εθελοντών» πραγματοποίησε τις εξής δράσεις κατά το έτος 2025:

Στις 26 Ιανουαρίου 2025 την ετήσια Γενική Συνέλευση του και την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας στην αίθουσα Pizza Roma στο Αγρίνιο με τη συμμετοχή πολλών μελών και φίλων.

Στις 3 Απριλίου 2025 το καθιερωμένο πασχαλινό Bazaar στο Μεσολόγγι με εργοτεχνήματα των εκπαιδευομένων.

Στις 10 Απριλίου στο «Μαγαζάκι» στο Αγρίνιο επίσης πασχαλινό Bazaar.

Στις 10 Ιουνίου ημερήσια εκδρομή στους Δελφούς και το Γαλαξίδι για τα μέλη του.

Ευχαριστούμε όλους και όλες που στηρίζουν το έργο μας και ευχόμαστε:

ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΤΟ ΝΕΟ ΕΤΟΣ 2026

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Το Κ.Δ.-Η.Φ. Αγρινίου επισκέφθηκαν στις 30-10-2024 η Γεωργία Ντάτσικα, Αντιπεριφερειάρχης Κοινωνικής Πολιτικής και Οικογένειας, η κ. Μαρία Παππά, Κοινωνική Λειτουργός, Προϊσταμένη διεύθυνσης κοινωνικής πολιτικής ΠΔΕ και η επιστημονική συνεργάτιδα Νίκη Μαρτζάκη. Ξεναγήθηκαν στους χώρους, ενημερώθηκαν για το έργο μας και μας υποσχέθηκαν τη στήριξή τους.

Οι Βοηθοί Εργοθεραπευτές από τη ΣΑΕΚ (Σχολή Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης) Μεσολογγίου, πρώην ΙΕΚ, επισκέφθηκαν στις 6-11-2024 την Β' Εκπαιδευτική μας Μονάδα στο Αγρίνιο προκειμένου να γνωρίσουν από κοντά το έργο μας.

Στις 5 Δεκεμβρίου 2024, μαθητές από τα Δημοτικά Σχολεία Κατούνας, Τρύφου, Αετού και Κομποτής, πλαισιωμένοι από τους εκπαιδευτικούς τους, επισκέφτηκαν το Εκπαιδευτικό μας Κέντρο, στο Αγρίνιο. Τα παιδιά, ευαίσθητα από τη φύση τους, ενθουσιάστηκαν από το έργο των παιδιών με τις ξεχωριστές ιδιαιτερότητες. Ευχαριστούμε τους εκπαιδευτικούς για την όμορφη πρωτοβουλία τους!

Στις 19-12-2025, παραμονές Χριστουγέννων, ο Δήμαρχος της Ι.Π.Μεσολογγίου κ. Σπυρίδων Διαμαντόπουλος, επισκέπτεται την Α' Εκπαιδευτική Μονάδα Μεσολογγίου και επικοινωνεί με τους εκπαιδευόμενους νέους και τους εργαζόμενους του Εργαστηρίου.

Στις 24-12-2024 ο Στρατός στο πλευρό του Εκπαιδευτικού μας Κέντρου με ευχές και δώρα για τους νέους μας.

Τιμητική και μεγάλου συμβολισμού κίνηση ήταν η επίσκεψη του Αστυνομικού Διευθυντή-Αναπληρωτή Διευθυντή Δ.Α. Ακαρνανίας κ. Κοσμά Παπαγρίβα και του Αστυνομικού Διευθυντή-Βοηθού Αστυνομικού Διευθυντή κ. Θεόδωρου Νταλαπέρα, κατά την 30^η Δεκεμβρίου 2024, ημέρα Δευτέρα. Την επίσκεψή τους συνόδευε μεγάλη δωρεά σε τρόφιμα για τις ανάγκες των Δομών μας. Τους ευχαριστούμε θερμά για την πρωτοβουλία τους αλλά και για την παρουσία τους στο Εκπαιδευτικό μας Κέντρο! Ευχόμαστε πάντα επιτυχίες στο δύσκολο έργο της Ελληνικής Αστυνομίας!

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Το Γυμνάσιο Αιτωλικού επισκέπτεται το Εκπαιδευτικό μας Κέντρο στο Μεσολόγγι στις 2-4-2025.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Μαζί για καλό σκοπό» του ΟΠΑΠ, ύστερα από πρόταση του επιχειρηματία με πρακτορείο ΟΠΑΠ, Γιώργου Γεωργάκη, στις 7-4-2025, παραδόθηκαν στο Εργαστήρι μας τρόφιμα, είδη καθαριότητας και φορητός απινιδωτής. Επίσης, ο ΟΠΑΠ με τη δράση του «ΕΥΧΟΣΤΟΛΙΔΙΑ» έκανε πραγματικότητα τις ευχές των εκπαιδευμένων μας για δώρα. Τους ευχαριστούμε θερμά.

11-4-2025. Αντιπροσωπεία της Αντιπεριφέρειας Αρχής Κοινωνικής Πολιτικής και Οικογένειας επισκέπτεται τη Α' Εκπαιδευτική Μονάδα στο Μεσολόγγι.

Επίσκεψη πασχαλινή στις ΣΥΔ Αργινίου, στις 16-4-2025, από τον κ. Παπαθανάση, βουλευτή, ο οποίος μοίρασε στους ενοίκους τους, πασχαλινά δώρα.

Στις 27-8-2025 επισκέφθηκε τη Μονάδα μας στο Αργίνο η κυρία Βαλεντίνη Βιτάλη, στέλεχος του κοινωνικού φορέα ΔΕΣΜΟΣ.

Ευχαριστούμε θερμά τη ζωγράφο κα Ευαγγελία Καρατάσου, η οποία προσέφερε έναν υπέροχο πίνακα ζωγραφικής με τίτλο «Και εγώ θα ζήσω» που φιλοτέχνησε (Λάδι σε καμβά).

Ο πίνακας κοσμεί το χώρο υποδοχής της 3ης στέγης Υποστηριζόμενης Διαβίωσης στο Αργίνο.

Η Έξοδος

10 Απρίλη του 1826

Ο προβολέας της Ιστορίας σταματά στο Βαλκανικό χώρο, στην Ελληνική γη και φωτίζει άπλετα το ηρωικό Μεσολόγγι.

Οι Ευρωπαϊκοί λαοί απορούν, οι Βαλκανικοί θαμπώνονται, οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι θαυματοουργούν!

Πουθενά αλλού δεν άστραψε πιο δυνατά και ξάστερα το οικουμενικό νόημα του Αγώνα των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων, και σε καμιά άλλη στιγμή του 1821 η Λευτεριά δεν ήταν πιο συνειδητή όσο στο Μεσολόγγι.

Τα Ψαρά αντιμετώπισαν τη βία ηρωικά, η Χίος την υπέστη, οι Σουλιώτες την απέφυγαν, τα Δερβενάκια την συνέτριψαν! Το Μεσολόγγι όμως κατόρθωσε όλα αυτά και κάτι ακόμη, **την εξευτέλισε!**

Το Μεσολόγγι, το «στεφάνωμα και το καύχημα της Νεοελληνικής Ιστορίας», όπως το ονομάζει ο Ποιητής του, γι' αυτό που ύστερα από την Αθήνα, μαζί με την Αθήνα και πάνω από την Αθήνα, του νέου Γένους η Κιβωτός, που η δόξα του τραγουδημένη από την ποιητική αγία Τριάδα των αιώνων: τον Βύρωνα, τον Γκαίτε, τον Ουγκώ, δεν είναι ούτε του χτες ούτε του σήμερα. Είναι εκείνη των αιώνων.

Αυτός ο τόπος ήταν το κλειδί της Δυτικής Στερεάς, η «πύλη της Χερσονήσου» όπως το είπαν. Να ποια ήταν η στρατηγική σημασία της θέσης και γιατί ο εχθρός βάλθηκε να καταλάβει το Μεσολόγγι, να το συντρίψει, που τους χαλούσε τα σχέδια.

Μετά τις δύο αποτυχημένες προσπάθειες των πολιορκητών το 1822 και το 1823, στις 15 Απρίλη 1825 ξεκινά η **μεγάλη πολιορκία**, για να καθαριστούν οι λογαριασμοί με το πεισματάρικο Μεσολόγγι.

Ο εχθρός προτείνει παράδοση. Οι πολιορκημένοι απαντούν: «Τα κλειδιά του Μεσολογγίου είναι κρεμασμένα στις μπούκες των κανονιών μας».

Φτάνει ο Δεκέμβρης και ο Κιουταχής δεν έχει πετύχει τίποτε.

Και έρχεται ο Ιμπραήμ, ο ερμηωτής του Μωριά και υπόσχεται να μπει στην πόλη μέσα σε δύο εβδομάδες. **Είχε λησμονήσει όμως, ότι εδώ το λένε Μεσολόγγι!**

Ο υπερήφανος Ιμπραήμ, ταπεινωμένος τώρα που οι προθεσμίες έχουν περάσει και δεν τα κατάφερε, αναγκάζεται να δεχθεί την σύμπραξη του Κιουταχί.

Ο ανεφοδιασμός του Μεσολογγίου σταματά. Τώρα νέος εχθρός σκληρός και αδυσώπητος προστίθεται η πείνα. Και αυτό ο εχθρός το ξέρει και κάνει νέες δελεαστικές προτάσεις για παράδοση. Κι εκείνοι ούτε να ακούσουν!

Τί είδους άνθρωποι λοιπόν ήταν εκείνοι οι ήρωες;

Τί είδους ήρωες ήταν εκείνοι οι άνθρωποι;

Ήταν άνθρωποι του καθημερινού μόχθου, χωρίς υπέρμετρες φιλοδοξίες και με κανένα ιδιαίτερα εντυπωσιακό τρόπο ζωής. Και όταν ήρθε η στιγμή της υπέρτατης θυσίας με την ίδια απλότητα προσέφεραν τα πάντα χωρίς επίγνωση ότι δημιουργούσαν Ιστορία, χωρίς πρόθεση να

γίνουν σύμβολα.

Είχαν συνειδητοποιήσει ότι ο άνθρωπος τότες αξίζει την ανθρωπιά του, όταν αποφασίζει να πεθάνει, αφού δεν τον αφήνουν να ζήσει ελεύθερος.

Σε πείσμα λοιπόν, όλων των πειρασμών και των περιστάσεων, αποφασίστηκε η Έξοδος. Για τους Ελεύθερους Πολιορκημένους η ηθική ελευθερία είναι το πιο ισχυρό καταφύγιο της ανθρωπίνης ψυχής που πολιορκείται από τη φυσική βία και ο άνθρωπος που συνειδητοποιεί την αυτονομία του απέναντι στις φυσικές δυνάμεις οδηγείται στη δράση – σύγκρουση από την οποία γεννιούνται οι υψηλές πράξεις.

Η ψυχή των Μεσολογγιτών, ψυχή αυτόνομη, αδούλωτη, ανεξάρτητη, κατορθώνει από το φοβερό γεγονός της πολιορκίας να γεννήσει το υψηλό, το θαυμαστό γεγονός της αντίστασης του αγώνα και της θυσίας για την Ελευθερία.

Οι μάρτυρες θα αποφασίσουν και θα προτιμήσουν τους χίλιους θανάτους, αφού δεν βολεί να ζήσουν σαν άνθρωποι. Γνώριζαν το τέλος τους. Παρόλα αυτά θα περπατήσουν με άνεση από τη ζωή στον θάνατο. Η φιλοσοφία τους ήταν η απλή σκέψη που έκανε ο Μακρυγιάννης: «...Κι αν αποθάνωμεν... αυτός ο θάνατος είναι γλυκός...». Ο θάνατος ήταν για τους υπερασπιστές του Μεσολογγίου, η πιο ασφαλής τους λύτρωση.

«Ουράνιες δυνάμεις επί της γης» ήταν αυτοί οι άνθρωποι.

Αποφασισμένοι για την υπέρτατη θυσία, ελεύθεροι καίτοι πολιορκημένοι, επέλεξαν τον αγώνα από την παράδοση, την ηθική ελευθερία από την δουλεία. Ο αγώνας των Πολιορκημένων ήταν η σύγκρουση του φωτός με το σκοτάδι, του πολιτισμού με την βαρβαρότητα.

«Έπρεπε για να στεργιώσει η οικοδομή του Εθνικού μας Ναού, να στοιχειώσει σαν της Άρτας το γιοφύρι, κάποια ζωή στα θεμέλια. Έπρεπε στη ρίζα της κάποιος μεγάλος χαμός να συντελεσθεί. Και τότε για στοιχείο προσέφερε τη ζωή του το Μεσολόγγι».

Και το καταπληκτικότερο την απόφαση αυτή για την θυσία που είναι άρνηση ζωής, την επήρε ολόψυχα ένας λαός, γιατί είχαν φτάσει στην αντίληψη της Λευτεριάς, που όταν σε κυριεύει σβήνει κάθε άλλη σκέψη.

Η Έξοδος των Μεσολογγιτών που οδήγησε στο Ολοκαύτωμα του Μεσολογγίου ήταν από τα πιο ηρωικά πεπραγμένα των αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης. Το αίμα τους χύθηκε για να φυτρώσουν οι ρίζες της σημερινής μας Ελευθερίας. Το ένδοξο τέλος του, υπήρξε αναμφισβήτητα σταθμός με μεγάλο αντίκτυπο όχι μόνο στο εσωτερικό, στην επαναστατημένη Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό.

Αλλά και την εσωτερική μας κατάσταση έσωσε με την πτώση του το Μεσολόγγι. Οι φλόγες που άναψαν στην Ιερή Πόλη εκείνη την νύχτα, έγιναν το «καθαρό πυρ», που εξάγνισε του Έλληνες από το πάθος της δι-

Η σημασία και ο αντίκτυπός της στην επαναστατημένη Ελλάδα και στον υπόλοιπο κόσμο

χόνοιας και τα μίσση των προηγούμενων εμφυλίων πολέμων, η δάδα που φώτισε τη συνείδηση του χριστιανικού κόσμου και ο φάρος που καθοδήγησε το Έθνος μας στην κατοπινή πορεία του. Η καρδιά του Έθνους μας έμεινε να χτυπά στο Μεσολόγγι. Σ' αυτά τα χώματα που αυτοί ελευθέρωσαν, "κτίστηκε" η Πατρίδα μας. Το μικρό αυτό αλωνάκι, δικαιούται να το χαιρετά στον αιώνα τον άπαντα η ευγνωμοσύνη του έθνους.

Το Μεσολόγγι αφηρώντας τον θάνατο, έκανε την Ελλάδα να αναγεννηθεί και να ζήσει.

Η Έξοδος, αντίθετα στο εξωτερικό ξεσήκωσε ένα κύμα ενθουσιασμού και συμπάθειας για τον ελληνικό λαό, που μεταμορφώθηκε σε έντονη φιλελληνική κίνηση. Τα μετέπειτα χρόνια το Μεσολόγγι γίνεται το απόλυτο σύμβολο τραγικού ηρωισμού και αυτοθυσίας. Το έπος της άμυνας και της εξόδου της φρουράς της ηρωικής πολιτείας, ανάγκασαν την πολιτισμένη Ευρώπη να θυμηθεί έντονα ότι σε μια γωνιά της Βαλκανικής, ένας μικρός χριστιανικός λαός, απόγονος του μεγάλου φωτοδότη της αρχαιότητας, κινδύνευε να εξολοθρευθεί από την πείνα και το μαχαίρι του βάρβαρου δυνάστη του. Το φιλελληνικό ρεύμα επεκτάθηκε τότε και έξω από την Ευρώπη, στην Αμερική και έφθασε ως τις μακρινές Ινδίες.

Δεν θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι πέφτοντας τότε το Μεσολόγγι, έσωσε από τον αφανισμό την Ελλάδα.

Το έπος του Μεσολογγίου δημιούργησε μια πραγματική «Φιλελληνική φιλολογία και τέχνη», που επηρέασε έντονα την κοινή γνώμη στο εξωτερικό και ανάγκασε τον Αυστριακό καγκελάριο Μέττερνιχ, να απευθυνθεί προς τον Σουλτάνο λέγοντας: «Δεν θα μπορούμε στο μέλλον να σας βοηθάμε όπως πριν. **Δυστυχώς εμεσολάβησε το Μεσολόγγι**».

Θα λέγαμε ότι ο Φιλελληνισμός στάθηκε πάνω από την πολιτική των κυβερνήσεων και οδήγησε στην παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων και την αναγνώριση της Ελληνικής Επανάστασης και στη συνθήκη του Λονδίνου το 1827, που οδήγησε στην καταστροφή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου στο Ναβαρίνο και με την οποία επισημασμένη η Ελευθερία των Ελλήνων.

Ο Αύγουστος Φαμπρ στο βιβλίο του «Η Ιστορία της Πολιορκίας του Μεσολογγίου» γράφει: «Η άμυνα του Μεσολογγίου αποτελεί από τα πιο ωραία πρότυπα, ίσως τα ωραιότερα από όλα που ο πατριωτισμός και το θάρρος προσέφεραν ποτέ στην ανθρωπότητα».

Ο Γερμανός ποιητής Μύλλερ μετά το Ολοκαύτωμα του Μεσολογγίου, μετονομάστηκε Έλληνας και δήλωσε: «Χωρίς εσέ Ελλάδα, τί θα ήταν ο Κόσμος;». Εμείς θα προσθέσουμε: «Χωρίς εσέ ηρωικό Μεσολόγγι, τί θα ήταν η σύγχρονη Ελλάδα;».

«Γιατί στο μικρό αυτό αλωνάκι αναπνέεις Ελλάδα, σκέπτεσαι Ελλάδα, διδάσκεισαι Ελλάδα. Τα ερειπωμένα αυτά τείχη δεν περιβάλλουν πια μόνο το Μεσολόγγι. Περιβάλλουν την Ελλάδα ολόκληρη. Το Μεσολόγγι έχει γί-

νει μια συμπυκνωμένη Ελλάδα σ' ότι έχει ηθικότερο και υψηλότερο».

Και θα τελειώσουμε με τα λόγια του ποιητή μας και ακαδημαϊκού Νικηφόρου Βρεττάκου: «...Την ημέρα της Επετείου της Εξόδου θα έπρεπε να βρίσκεται συγκεντρωμένο όλο το Έθνος. Να έχει περικυκλώσει νοερά, τον ιερό αυτό τόπο με την αφοσίωσή του και με την πίστη του. Θα έπρεπε να παιδιά των σχολείων όλης της χώρας να προσανατολίζονται προς το Μεσολόγγι για μια ολιγόλεπτη σιωπή και περισυλλογή, μια που το πιο κοντινό μας μνημείο μετά τον Παρθενώνα και την Αγία Σοφία, είναι το ιδεατό μνημείο του Μεσολογγίου!».

Έλενα Σπίνουλα-Ζαβιτσανάκη, Φιλολόγος

ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

των Εκπαιδευόμενων Νέων μας

Όταν οι εκπαιδευόμενοί μας έχουν δραστηριότητες που αγγίζουν την καλλιτεχνική δημιουργία αισθανόμαστε μεγάλη χαρά και υπερηφάνεια. Δημοσιοποιώντας ένα τέτοιο έργο, δίνουμε αφορμή στον κάθε αναγνώστη να αναστοχαστεί, πάνω στο ζήτημα των ανθρώπων με νοητική αναπηρία και να αντιληφθεί ότι οι δυνατότητες όλων των ανθρώπων, ακόμα και κείνων που ορίζονται ως άτομα με μειωμένες νοητικά ικανότητες μπορούν να αποδώσουν καρπούς και αποτελέσματα όταν βρεθούν οι κατάλληλες συνθήκες. Το διήγημα που δίνουμε στον αναγνώστη του περιοδικού μας σήμερα είναι έργο της εκπαιδευόμενης μας, Κωνσταντίνας και έγινε καθ' υπαγόρευση της, σε ψυχολόγο της Μονάδας μας. Οι παρεμβάσεις μας ήταν ελάχιστες, σχεδόν ανυπαρκτες και σεβαστήκαμε τέλος την επιθυμία της να δραματοποιηθεί η ιστορία της στο πλαίσιο της ομάδας θεατρικού παιχνιδιού. Από τη δράση αυτή παραθέτουμε κάποιες φωτογραφίες.

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν ένα κοριτσάκι που ζούσε με τη μαμά του και το μπαμπά του που ήταν πολύ φτωχοί. Το κοριτσάκι κάθε βράδυ έβλεπε στο όνειρο του, ότι θα γίνει διάσημη μπαλαρίνα. Όμως ξυπνούσε το πρωί και δεν είχε πώς να το πει στη μαμά του ότι ήθελε να χορεύει, γιατί είχε ένα πρόβλημα: δεν μπορούσε να μιλήσει.

Πήγαινε στο σχολείο σκεφτική ώσπου η δασκάλα της ένιωσε ότι κάτι κρύβει μέσα στην καρδιά της. Τότε μια μέρα της ήλθε «τι έχεις Άντζελα;» Η Άντζελα της έκανε νοήματα και η δασκάλα της κατάλαβε την επιθυμία της και το παιδικό της όνειρο. Έτσι πλησίασε τη μαμά της και της είπε «το κοριτσάκι σας έχει πολλά χαρίσματα. Θέλει να μάθει μπαλέτο! Τότε η μαμά της έκλαψε και πήγε στο σπίτι συγκινημένη. Τα δυο αδέρφια της τη ρώτησαν τι έχει. Η μαμά διηγήθηκε τα νέα στα δυο αδέρφια Φίλιππο και Στεφάνια. Ο Φίλιππος είπε στη μαμά «μη φοβάσαι μαμά, εμείς εδώ είμαστε. Η αδελφή μας θα πάει για χορό, αλλά προς το παρόν εγώ και η Στεφάνια θα την πάμε μια βόλτα.

Το απόγευμα λοιπόν πήγανε μια μεγάλη βόλτα έξω από μια σχολή χορού και η μικρή τους αδελφή άρχισε να χορεύει και να μιλάει. θαύμα! Τότε ο αδελφός της κατάλαβε, ότι η αδελφή του δεν είχε πρόβλημα – απλά δεν έβρισκε τη χαρά, γι αυτό δεν μιλάγε. Ξαφνικά βγήκε έξω η δασκάλα χορού και την είδε «Μικρή μου εσύ χορεύεις υπέροχα γιατί δεν έρχεσαι να χορέψεις μαζί μας;» τη ρώτησε. Τότε η μαμά της είπε, δεν έχω να πληρώσω. «Δεν χρειάζομαι χρήματα. Μόνο η μικρή μας μπαλαρίνα να είναι ευτυχισμένη! Η μικρούλα μάς πέτυχε σε πρόβα. Θα ανεβάσουμε τη Λίμνη των Κύκνων», είπε η δασκάλα.

Η μικρή Άντζελα ενθουσιάστηκε. Ξεκίνησε τις πρόβες. Όταν τελείωσε τις πρόβες η δασκάλα πλησίασε τη μαμά της και της είπε ότι πρέπει να έχει το φορεματάκι της. Η μαμά άρχισε και πάλι να κλαίει. Τότε η δασκάλα μίλησε με τους γονείς των άλλων παιδιών και τους είπε για το κοριτσάκι. Τότε η μάνα ενός παιδιού είπε, «θα της δώσω εγώ στολή, τα παπούτσια, και το καλσόν». Κι έτσι η μικρούλα, τα φόρεσε όμως στην τελευταία πρόβα χτύπησε και άρχισε να κλαίει. Τότε η δασκάλα της είπε, «όταν πέφτουμε, Άντζελα μου, σηκώνόμαστε».

Όμως ο πατέρας της δεν ήθελε να χορέψει σε κοινό η Άντζελα αλλά η μαμά και τα δυο της αδέρφια, ο Φίλιππος και η Στεφάνια του είπαν με δυνατή φωνή, «η αδελφή μας θα χορέψει γιατί αυτό την κάνει ευτυχισμένη. Δεν θέλουμε να ξαναγίνει ποτέ πια

μεγαλοπαιδί!!».

Έφτασε λοιπόν η μέρα που η Άντζελα χόρευε κι έκανε την πιο ωραία πιρουέτα. Όταν τελείωσε η παράσταση, η δασκάλα της την πλησίασε και της είπε. «Να θυμάσαι Άντζελα μου, ότι όλα τα όνειρα πραγματοποιούνται...»

Τα χρόνια περνούσαν και η Άντζελα έγινε δασκάλα ειδικής αγωγής και απίστευτη δασκάλα χορού. Έκανε την πρώτη της παράσταση και άφησε όλο το κοινό έκπληκτο, γιατί τα παιδιά που χόρευαν στην παράσταση, το έκαναν για ένα ιδιαίτερο λόγο. Ποιος ήταν αυτός; Χόρευαν για τα παιδιά που δεν μπορούσαν να κινηθούν κι ούτε να μιλήν.

Η παράσταση αυτή ήταν αφιερωμένη στη δασκάλα της που ήταν παρούσα στην αίθουσα. Στο τέλος πλησίασε την Άντζελα και της είπε: «θυμάσαι, Άντζελα, αυτό που σου είχα πει παλιά; Ότι όλα τα όνειρα πραγματοποιούνται; Πίστεψε στον εαυτό σου, κάθε παιδί είναι ξεχωριστό, και ποιος δεν έχει τα θέματα του; Φτάνει μόνο να έχει αγάπη στη καρδιά του!!».

Από την Κοινωνική Υπηρεσία

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Το Εργαστήρι συμμετείχε, με μεγάλη επιτυχία, σε μια υπέροχη μουσική εκδήλωση, το Σάββατο 18 Οκτωβρίου 2025 στο Ξενοκράτειο Μουσείο Μεσολογγίου. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε σε συνδιοργάνωση με την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλ/νίας και Λευκάδας και αποτέλεσε μια όμορφη μουσική συνέργεια της χορωδίας των εκπαιδευομένων νέων μας με το μουσικό σχήμα «ΑΤΡΟΠΟΝ» και τη χορωδιακή ομάδα εφήβων «ΗΒΗ».

Οι πολιτιστικές δράσεις ανοίγουν διαύλους επικοινωνίας με την κοινωνία και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, ιδιαίτερα η μουσική που ταξιδεύει το νου και συγκινεί τις καρδιές.

Ευχαριστούμε όλους τους συνδιοργανωτές που μας έδωσαν την ευκαιρία να συμμετάσχουμε σε αυτό το υπέροχο μουσικό ταξίδι και ιδιαίτερα τη Μουσικό Ευσταθία Γρέντζελου, υπό τη διεύθυνση της οποίας εμφανίστηκε η χορωδία μας και απέσπασε το θερμό χειροκρότημα του κοινού.

Μας τίμησαν με την παρουσία τους και απύθνυαν χαιρετισμό: ο Αντιδήμαρχος Ι.Π. Μεσολογγίου κ. Δημήτρης Ράπτης, η Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλ/νίας και Λευκάδας κα Φωτεινή Σαράντη, καθώς και πολλοί Πρόεδροι Συλλόγων και Φορέων.

Τέτοιες συνέργειες διασφαλίζουν την ποιότητα των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών του Φορέα μας και συμβάλλουν στην κοινωνική αποδοχή και ένταξη των παιδιών μας με αναπηρία.

ΒΡΑΒΕΥΣΗ

Το Εργαστήρι βραβεύτηκε για την κοινωνική του προσφορά την Τετάρτη 22 Οκτωβρίου στον Πύργο Ηλείας από την Περιφερειακή Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία Δυτικής Ελλάδας και Νοτίων Ιονίων Νήσων. Το βραβείο παρέλαβε η Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου Διονυσία Σαμαντά αναφέροντας ότι: «το βραβείο αυτό ανήκει στην Ιδρύτρια του Εργαστηρίου κυρία Μαρία Τσούτσου για τη μεγάλη κοινωνική προσφορά της στο νομό Αιτωλ/νίας από το 1990».

Το Εργαστήρι συμμετείχε στο 4ο Φεστιβάλ Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας τη Δευτέρα 20 Οκτωβρίου στο Αγρίνιο με τη χορωδία των εκπαιδευομένων νέων του και την Τετάρτη 22 Οκτωβρίου στον Πύργο με τη χορευτική του ομάδα.

Μεσολόγγι:

Την Αιτωλία του νότου την εξουσιάζουν οι λιμνοθάλασσες, τα έλη, οι βάλτοι και τα αλμυρολίβαδα. Εδώ το έδαφος είναι χαμηλό. Το νερό της θάλασσας από τη μια, ο Εύηνος και ο Αχελώος από την άλλη, με την πάροδο του χρόνου, με τις φερτές τους ύλες, δημιούργησαν τις λιμνοθάλασσες, ένα από τα σημαντικότερα και εκτενέστερα υδροτοπικά οικοσυστήματα της ανατολικής Μεσογείου.

*Η άχνα της λιμνοθάλασσας.
Τριγύρω τα βουνά, γαλάζια, αθαφροϊσκιωτα.
Πιο πέρα το κανάλι.
Ροδόχρυσο το λιόγερμα.
Το πριάρι αργοπερνά.*

(Ρήγας Γκόλφης)

Το Μεσολόγγι εμφανίζεται στην ιστορία τον 16^ο αιώνα μ.Χ., πριν από τη Ναυμαχία της Ναυπάκτου, που έγινε στις εκβολές του Αχελώου στις 7 Οκτωβρίου του 1571. Η αρχαιότερη ιστορική αναφορά της λέξης «Μεσολόγγι» υπάρχει στην περιγραφή της Ναυμαχίας της Ναυπάκτου από τον Ενετό Paruta, ο οποίος γράφει: «... πρώτη η ναυαρχία διέκρινε τον εκ Ναυπάκτου ορμήσαντα τουρκικόν στόλον, μόλις έκαμψε το ακρωτήριο, όπου είναι τα ιχθυοτροφία τα οποία οι Έλληνες ονομάζουν Μεσολόγγι».

Πολλοί περιηγητές και ταξιδευτές γοητεύτηκαν από την ομορφιά της λιμνοθάλασσας. Στα 1668, ο Τούρκος περιηγητής Εβλία Τσελεμπί έγραψε: «...Διάβηκα την Κακιά Σκάλα, περνώντας από δύσβατες κι επικίνδυνες περιοχές, έφτασα σε ένα σημείο που η θάλασσα, μπαίνοντας στη στεριά, διαμορφώνει ένα παράδοξο φυσικό λιμάνι που μοιάζει με ομοίωμα αυτιού. Εκεί μέσα τα νερά είναι ρηχά και –κάπου στη μέση– σχηματίζεται ένα μικρό νησί. Οι ψαράδες έχουν μπήξει πασσάλους μες στον βυθό και έχουν φτιάξει παγίδες για τα ψάρια. Σε όλη τη λιμνοθάλασσα γενικά παρευείται ένα πολύ νόστιμο και αλλόκοτο ψάρι».

Το 1815, ο Γάλλος περιηγητής Πουκεβίλ περιγράφει το ταξίδι του από τα Γιάννενα στην Πάτρα. Φτάνοντας στην περιοχή της λιμνοθάλασσας, παρατηρεί πως η πόλη του Μεσολογγίου ήταν χτισμένη κάτω από τη στάθμη της θάλασσας, ενώ εκείνη την εποχή κατοικούσαν 800 οικογένειες με κύρια δραστηριότητα το ψάρεμα. Στα γύρω μέρη είδε το ξωκλήσι του Άι-Σώστη και τα νησιά Σκύθα και Κλείσοβα. Στα ρηχά νερά, μοναχικοί ψαράδες ζούσαν σε καλύβες από πλεγμένα κλαδιά, με συντροφιά τα δίχτυα, τ' αγκίστρια και τις βάρκες. Στη συνέχεια επισκέφθηκε την αρχαία Πλευρώνα και έπειτα μέσα από εκτεταμένες περιοχές με καλλιέργειες έφτασε στις όχθες του Εύηνου.

Στις αρχές της επανάστασης του 1821 επισκέφθηκε την περιοχή ο Γερμανογάλλος περιηγητής Depping. Στο κείμενό του αναφέρει ότι το Μεσολόγγι είχε περίπου 800 σπίτια, μερικές εκκλησίες και ένα τζαμί. Οι λιμνοθάλασσες δεν επέτρεπαν στα πλοία να πλησιάσουν κοντά στην πόλη. Εκείνη την περίοδο είχε πολλή εμπορική με τα οποία πραγματοποιούσε εμπόριο στην Ευρώπη και τα Επτάνησα. Τα ψάρια της λιμνοθάλασσας ήταν εξαιρετικά, που μαζί με το αυγοτάραχο τα έκαναν εξαγωγή.

Σύμφωνα με τον Δημήτριο Βικέλα, στο βιβλίο του «Από Νικοπόλεως εις Οθλυμπίαν»: «Μέχρι της εποχής εκείνης το Μεσολόγγι ήτο πολίχνη άσημος και όλος άγνωστος έξω της Ελλάδος. Αλλ' ούτε είναι γνωστόν κατά τίνα εποχήν οι πρώτοι προσφύγοντες εκεί εθεμελίωσαν επί πασσάλων τας πρώτας καλύβας εις τους αποκέντρους ακτάς της ερήμου τότε θαλασσολήμνης» και συνεχίζει «... Από το 1822 αίγλη αμαράντου δόξης περιβάλλει το έως τότε ταπεινόν και αγνοούμενον Μεσολόγγι! Κατά το 1824 έδωκε εις αυτόν νέαν λάμπιν το όνομα του Βύρωνος... Την 5^{ην} Ιανουαρίου απεβίβασθη εις Μεσολόγγι, την 18^{ην} Απριλίου απέθανε... Ο θάνατός του αυτός δεν απέβη ανωφελής εις τον σκοπόν, εις τον οποίον είχαν αφιερώσει την ζωή του. Δι' αυτόν νέα ποιητική λάμψη περιέβαλε τον ελληνικόν αγώνα, ιδίως δ' εξαμπρύνθη το Μεσολόγγι δια της επικηδείου ταύτης δόξης».

*Εκεί, που η μαύρη φαλαρίδα κι η άγρια πάπια
χειμαδιό βρίσκουν στην προσηλιακή στεριά,
στης λιμνοθάλασσας τ' ακρόνερα τα σάπια
τι ήρθες ζητώντας, ρευκέ Κύκνε του Βοριά;*

(Γεώργιος Δροσίνης)

Το Μεσολόγγι όμως, έγινε γνωστό σε ολόκληρη την ανθρωπότητα ως ο πρωιμότερος προμαχώνας του επαναστατημένου ελληνικού γένους. Η Έξοδος του Μεσολογγίου, σαν φάρος μέσα σε ανταριασμένο πέλαγος, μας δείχνει τον δρόμο του αγώνα ενάντια σε κάθε τι και κάθε έναν που καταδυναστεύει τις ζωές μας! Ο Εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός, που άκουγε από τη Ζάκυνθο τα κανόνια στο αποκλεισμένο Μεσολόγγι, εμπνεύστηκε και έγραψε το υπέροχο έργο του «Ελευθέριο Πολιορκημένοι».

*Άκρα του τάφου σιωπή στον κάμπο βασιλεύει·
Λαθεί πουλή, παίρνει σφυρί, κι' η μάνα το ζηλεύει.
Τα μάτια η πείνα εμαύρισε· στα μάτια η μάνα μνέει·
Στέκει ο Σουλιώτης ο καλός παράμερα και κλαίει:
«Έρμο τουφέκι σκοτεινό, τί σ' έχω γω στο χέρι;
Οπού συ μούγινες βαρύ κι' ο Αγαρηνός το ξέρει.»*

(Διονύσιος Σολωμός)

Φάρος ομορφιάς και ελευθερίας

Στα 1826, με την Έξοδο, το Μεσολόγγι κήκε και άρχισε να ξανακτίζεται μετά την απελευθέρωση του από τους Τούρκους το 1830. Ο Βαυαρός αξιωματικός Χριστόφορος Νέεζερ, ο οποίος διετέλεσε το 1833 Φρούραρχος της Ακρόπολης των Αθηνών, γράφει στα απομνημονεύματά του για την περιοχή της λιμνοθάλασσας: «Ο ήλιος έκαie σφοδρώς υπέρ τα αμμώδη και παράλια του Μεσολογγίου τέναγη. Αι διάπυροι ακτίνες είηκυον πέμφιγας και φουσαλλίδας επί την επιφάνειαν του αλατώδους θαλασσίου ύδατος, όπερ ηθροίζετο εις μικρά τέληματα επί της επιπέδου αυτής και μετεποίουν εις κρυσταλλώδες άλας το εις χείλη των τελμάτων εκείνων αποστεγνούμενον ύδωρ. Οι οφθαλμοί εθαμβούβοντο εν τη επί του άλατος ανταυγεία του λαμπρού ηλιακού φωτός... Εξήλθομεν του Μεσολογγίου εν λαμπροτάτη πρωία και κατά μήκος της διώρυγος του κόλπου βαινόντες ετράπημεν προς το Αιτωλικόν. Εν τω κόλπω εκολύμβων σμήνος άγριων νησσών και αιθιυών, διεσειόντο δε πλήθη πελεκάνων μετά των νεοσσών αυτών, άφθονον αγρεύοντες τροφήν εν τω ιχθυόντι κόλπω. Μεταξύ αυτών έπληον ανενόχλητοι υπό των πτεροέντων ζώων, πεφορτισμένοι τινές πάσσεραι, τήδε κάκεισε διευθυνόμεναι. Αι άγριαι εκείναι νήσσαι, κολυμβίδες και πελεκάνες ουδόλως εταράσσοντο εν τη αλιεία αυτών υπό των διαπληόντων σκαφιδίων...».

Η περιοχή του Μεσολογγίου για πρώτη φορά μελετήθηκε από τον Άγγλο ορνιθολόγο Simpson το 1859. Το 1860 σε άρθρο του στο επιστημονικό περιοδικό Ibis, περιγράφει με ιδιαίτερη λεπτομέρεια το οικοσύστημα εκείνης της εποχής. «Τα δύο μεγάλα ποτάμια της δυτικής Ελλάδας, ο Ασπροπόταμος και ο Φίδαρης, τα οποία αποστραγγίζουν τα υψίπεδα της Αιτωλίας και ενός μέρους της Ηπείρου, τελικά αναδύονται από τα βουνά, στις δύο άκρες της οροσειράς που στα αρχαία χρόνια καλούνταν Αράκυνθος... Οι αλυβιακές αποθέσεις αυτών των ποταμών, ιδιαίτερα του Ασπροπόταμου, του οποίου ο όγκος νερού που διαθέτει είναι τεράστιος, έχουν δημιουργήσει με την πάροδο των αιώνων μια εκτεταμένη έκταση από βάλτους, που αποτελούν την νοτιοδυτική γωνιά της ηπειρωτικής Ελλάδας. Αυτή η περιοχή είναι ανόμοια χωρισμένη από τη μεγάλη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου, η οποία έχει μέσο βάθος λιγότερο από τέσσερα πόδια... Η λιμνοθάλασσα είναι κατάσπαρτη από μικρά λασπώδη νησάκια, ενώ προστατεύεται από την ανοικτή θάλασσα από μια αμμώδη λωρίδα μήκους πολλών μιλίων. Προς την ανατολή, εκεί που βρίσκονται οι ορνέοσπαρτες πλαγίες του βουνού Βαράσοβα, που σηματοδοτούν τα όρια αυτής της περιοχής προς

Θεόφιλος Χατζημιχαήλ, Το ψάρεμα.

αυτή την κατεύθυνση, ο Φίδαρης έχει επεκτείνει το δέλτα του, γεμίζοντας πολλές μικρές λιμνούλες. Τα κάτω τμήματα αυτού του δέλτα αποτελούν μια υγρή ζούγκλα, τόσο πυκνή που είναι σχεδόν αδιαπέραστη, κατάφυτη από τεράστιες λεικές, ιτιές και πλατάνια, με το νερό να φτάνει σε βάθος από τους αστράγαλους έως το λαιμό, ανάλογα με την εποχή. Σ' αυτή τη ζούγκλα πρέπει να γίνονταν το κυνήγι των Καλυδώνιων κήπων, αφού πάνω από αυτή την περιοχή, στις πλαγίες του όρους Αράκυνθος, βρίσκονται τα ερείπια της Καλυδώνας, της αρχαίας πρωτεύουσας της Αιτωλίας. Από αυτή την περιοχή, η πόλη του Μεσολογγίου βρίσκεται περίπου δύο ώρες με τα πόδια, διασχίζοντας μια εύφορη και μερικά καλλιεργημένη πεδιάδα. Η πόλη είναι τοποθετημένη σε μια επίπεδη χερσόνησο, σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με τη λιμνοθάλασσα και είναι αποκομμένη από την ενδοχώρα από μια λασπώδη τάφρο. Στα βόρεια της πόλης, ανάμεσα στη λιμνοθάλασσα και τον Αράκυνθο, δημιουργείται ένας βάλτος, ο οποίος κατά τη διάρκεια του χειμώνα γεμίζει από πάπιας».

Ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος έγραφε στο βιβλίο του «Μορφές της Ελληνικής Γης»: «Οι λιμνοθάλασσες της Αιτωλίας, η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου και η λιμνοθάλασσα του Αιτωλικού έχουν ένα λιρικό νόημα, που πρέπει κανείς να το κατακτήσει από κοντά, για να καταλάβει για ποιόν λόγο οι τόποι τούτοι φτέρωσαν το νεοελληνικό τραγούδι και έδωσαν στο έθνος ένα πλήθος πεζογράφων και ποιητές. Εδώ, χωρίς αμφιβολία, γεννιέται ο ποιητής».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βικέλας, Δ. 1991. *Από Νικοπόλεως εις Ολυμπίαν*. Εκδόσεις Εκάτη, Αθήνα.
- Πριόβολος, Ε.Α. 2004. *Η Αιτωλοακαρνανία με τα μάτια των περιηγητών*. Εκδόσεις Αιτωλοακαρνανικός Τύπος, Αθήνα.
- Τσουνής, Γρ. 1996. *Τριχωνίδα: Υδάτινες ανταύγειες*. Έκδοση ΠΑΠΑ-ΣΤΡΑΤΟΣ ΑΒΕΣ, Αθήνα.
- Τσουνής, Λ. 2025. *Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου: Στη θαλασσολήμνη τη ρηχιά τη μεγάλη*. Εκδόσεις Οσελότος, Αθήνα.

Δρ. Λάμπρος Τσουνής
Περιβαλλοντολόγος – Ωκεανογράφος

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 2024 ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΜΑΣ

Η μεγάλη γιορτή των Χριστουγέννων παίρνει τη θέση της νωρίς στο Εργαστήρι μας, καθώς το τεράστιο έλατο δεσπόζει από τις πρώτες μέρες του Δεκεμβρίου στις Μονάδες του Εργαστηρίου στο Μεσολόγγι και το Αγρίνιο. Όπως κάθε χρόνο έτσι κι εφέτος οι νέοι μας το στόλισαν και το καμάρωσαν με περισσή χαρά και με τη συνοδεία καλάντων. Οι πρόβες για το εορταστικό πρόγραμμα ξεκινάνε και ο χώρος γεμίζει καθημερινά με ήχους χριστουγεννιάτικους από τη χορωδία.

Τον επίσημο χαρακτήρα στο εορταστικό κλίμα έδωσε ο Μητροπολίτης μας κ. Δαμασκνός με τις δύο επισκέψεις του στις Β΄ και Α΄ Εκπαιδευτικές Μονάδες που πραγματοποίησε στις 13 και 16 Δεκεμβρίου αντιστοίχως. Με την ιστορία της Γέννησης του Χριστού και την ανάλυση του μηνύματος της Ενανθρωπήσεως του Χριστού, που άκουσαν όλοι οι παρευρισκόμενοι, το Διοικητικό Συμβούλιο, εθελοντές, εργαζόμενοι και εκπαιδευόμενοι, από τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη μας, ένισαν βαθιά χαρά και μια πλούσια αγάπη να διαχέεται από όλους.

Την Παρασκευή 20 Δεκεμβρίου στην Β΄ Εκπαιδευτική Μονάδα, στην κατάμεστη αίθουσα από προσκεκλημένους, τους γονείς των νέων μας, εθελοντές κ.λπ., οι νέοι μας έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους στο δραματοποιημένο διήγημα του Παπαδιαμάντη «Η Σταχομαζώχτρα», ώστε η παράσταση να μην έχει να ζηλέψει τίποτε από οποιονδήποτε θίασο. Το ίδιο έκαναν και με την απόδοση των χριστουγεννιάτικων ύμνων και τραγουδιών από τη χορωδία τους. Ενθουσιασμένος ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης μας κ. Δαμασκνός μοίρασε υπέροχα χριστουγεννιάτικα ανα-

μνηστικά στους εκπαιδευόμενους νέους μας, βοηθούμενος από τον Δήμαρχο Αγρινίου κ. Γιώργο Παπαναστασίου. Τον ευχαριστούμε θερμότατα. Ευχαριστούμε, επίσης από καρδιάς τους: Κώστα Μάλαινο, Γιώργο Κακούρη και Κωνσταντίνο Πεσίνη, εμπνευστές και διοργανωτές του φιλανθρωπικού Γκαλά «Αγρίνιο, μια αγκαλιά» που κι εφέτος, παρά τις αντίξοες καιρικές συνθήκες οργάνωσαν επιτυχημένα την εν λόγω εκδήλωση από τα έσοδα της οποίας μέρος, διατέθηκε για την αγορά δώρων που προσφέρθηκαν την ημέρα της χριστουγεννιάτικης γιορτής στους νέους του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ».

Στο τέλος η χαρά, η συγκίνηση και ο ενθουσιασμός εκδηλώνονταν με χαρούμενες ευχές: «Χρόνια πολλά», «Καλά Χριστούγεννα», που εναλλάσσονταν με θερμά συγχαρητήρια στους συντελεστές της όμορφης, συγκινητικής και γεμάτης χριστουγεννιάτικο άρωμα γιορτής.

Ελένη Μούρτη-Μάλαινου

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΑΓΙΑΣΜΟΣ

Το Εργαστήρι «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ», όπως κάθε χρόνο έτσι και εφέτος, με την έναρξη του νέου εκπαιδευτικού έτους, πραγματοποίησε στις Εκπαιδευτικές του Μονάδες **Αγιασμό**, στην Έδρα – Α΄ Εκπαιδευτική Μονάδα στο Μεσολόγγι την Τετάρτη 10 Σεπτεμβρίου 2025 και στη Β΄ Εκπαιδευτική Μονάδα στο Αγρίνιο την Πέμπτη 11 Σεπτεμβρίου 2025 αντίστοιχα. Ευχαριστούμε θερμότητα τους ιερείς που παρέστησαν και τέλεσαν τους Αγιασμούς, τον Πρωτοσύγκελλο π. Θεόκλητο Ράπτη και τον Πρωτοπρεσβύτερο π. Δημήτριο Πατσιαλά.

ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ

Με ιδιαίτερη χαρά και συναίσθηση πατριωτικού χρέους οι νέοι μας συμμετέχουν στις εθνικές παρελάσεις. Στην εθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου, παρήλασαν στο Αγρίνιο, ενώ των Βαΐων συμμετείχαν στις γιορτές Εξόδου στο Μεσολόγγι.

25η Μαρτίου 2024 στο Αγρίνιο

12-4-25 Κατάθεση στεφάνου στο μνημείο των αθανάτων νεκρών της Εξόδου

Εορτές Εξόδου 2025 στο Μεσολόγγι

ΕΤΗΣΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ

Με ιδιαίτερη κατανύξη και συμμετοχή πραγματοποιήθηκε κι εφέτος ο ετήσιος εκκλησιασμός του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ», το Σάββατο 27 Σεπτεμβρίου 2025, με την ευκαιρία της έναρξης της νέας σχολικής χρονιάς και για την ευλογία των εκπαιδευομένων μας και των οικογενειών τους, των εργαζομένων και όλων των εθελοντών και δωρητών. Η θεία λειτουργία τελέστηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου στο Αιτωλικό και στη συνέχεια προσφέρθηκαν καφές και γλυκίσματα στην παραλία του Αιτωλικού.

Μνήμη Ντίνου Φαρμάκη

Βαθύτατη θλίψη προκάλεσε η είδηση της απώλειας του σπουδαίου ευπατρίδη Αγρινιώτη, Ντίνου Φαρμάκη, στις 6-12-2024, ιδρυτικού μέλους του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» και για χρόνια Προέδρου της Εξελεγκτικής Επιτροπής του.

Γέννημα και θρέμμα της Αγρινιώτικης γης ανατράφηκε μέσα σε μια οικογένεια με σταθερές και ξεκάθαρες ελληνοχριστιανικές αρχές, όπου διέπλασε έναν χαρακτήρα έντιμο, ηθικό, γεμάτο καλοσύνη, διάθεση προσφοράς, αλτρουισμό και ντομπροσύνη.

Δημιούργησε μια όμορφη οικογένεια. Ο Θεός του χάρισε μια χαρισματική σύζυγο, τη Βίβιαν, πιστή και ενάρετη που διακρίθηκε στη κοινωνία με την παρουσία της και του χάρισε πέντε παιδιά, τα οποία τιμούν το όνομά του.

Υπήρξε προσωπικότητα χαρισματική, γαλουχημένη με ήθος και αρχές. Με αγάπη προς την πατρίδα, την οικογένεια, την Εκκλησία. Ενάρετος χριστιανός που στην καρδιά του έκαιγε η βαθιά πίστη στο Θεό και η μεγάλη αγάπη στον πάσχοντα άνθρωπο. Ευλαβής και ταπεινός εργάτης τους Ευαγγελίου, εργαζόμενος πνευματικά μελετούσε την Αγία Γραφή και τους Πατέρες της Εκκλησίας απ'όπου σπούδαζε την τέχνη της κατά Θεόν ζωής, η οποία αποκλειστικά τον ενδιέφερε. Από εκεί πήγαζε και η καθαρότητα της ψυχής του, η ανεκτικότητα του, η δοτικότητα και η δίψα της προσφοράς.

Ο βίος του, βίος ακαταπόνητου άνδρα, που μοχλούσε για το κοινό καλό, την ανιδιοτελή προσφορά, τη δικαιοσύνη. Ανεκτικός με όλους και ανοιχτή αγκαλιά για όλους με πνεύμα θυσίας, σεμνότητας. Παράλληλα δυναμικός, πνεύμα ανήσυχου, αγωνιστικός διεκδικητικός και αναζητητής λύσεων, όταν επρόκειτο να βοηθήσει σε θέματα που είχαν να κάνουν με τον αδύναμο κυρίως συνάνθρωπο. Αυτό το ζήσαμε όλοι όσοι συνεργαστήκαμε μαζί του σε θέματα του Εργαστηρίου.

Ο Ντίνος Φαρμάκης ήταν ένας σπάνιος συνδυασμός δυναμισμού και ταυτόχρονα ευγένειας, ηρεμίας, χαμόγελου και μειλίχιου ύφους στις συνομιλίες του και τις συντροφίες του.

Η συμβολή του Ντίνου Φαρμάκη υπήρξε καθοριστική στην ίδρυση του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» καθώς ήταν ένα από τα ιδρυτικά μέλη του. Πρώτος Πρόεδρος της Εξελεγκτικής Επιτροπής, με μέλη τον Νίκο Κορδόση και τη Δώρα Ρουπάκη υπηρέτησαν άοκνα και με ανιδιοτέλεια το έργο.

Υπήρξε μία από τις κινητήριες δυνάμεις του Εργαστηρίου μας και με υπομονή και ζήλο πολύ, πορεύτηκε αθόρυβα δίπλα στην ιδρύτρια και επίτιμη Πρόεδρό μας Μαρία Τσοτύσου, με χαμόγελο, ζεστασιά ψυχής και με την ακεραιότητα του χαρακτήρα που τον διέκρινε. Πορεύτηκε δίπλα της στα εύκολα και στα δύσκολα, στις χαρές και στις λύπες, στους μεγάλους αγώνες και τα ανηφορικά μονοπάτια, διακριτικά με πίστη και αφοσίωση. Ταυτόχρονα με την παρουσία του σκορπούσε σε όλους σιγουριά, ενδυνάμωση και έπειθε τις αρμόδιες υπηρεσίες ότι πρέπει να επιλύονται τάχιιστα τα εμπόδια προκειμένου να εξυπηρετηθούν τα παιδιά με την πληγωμένη νοημοσύνη. Κι εκεί τα μάτια του γέμιζαν δάκρυα!

Επίμονος εμπυχωτής των νέων με αναπηρία, δημιούργησε μια πρωτόγνωρη σχέση μεταξύ τους, που άφησε το αποτύπωμά της στις ψυχές τους.

Αμέσως, μόλις ανέλαβα πρόεδρος του Εργαστηρίου, στάθηκε δίπλα μου. Με εντυπωσίασε η ταπεινότητά του και η βαθιά του πίστη. Οι συζητήσεις μαζί του ευχάριστες και ωφέλιμες. Σοφά λόγια, μετρημένα και με βλέμμα ήρεμο που με γέμιζε σιγουριά και μου έδινε δύναμη. Βαθιά στη μνήμη μου είναι χαραγμένη η τελευταία συνάντησή μας.

Με τίμησε με τη φιλία του και με δίδαξε με τη στάση του.

Το Εργαστήρι δεν θα ξεχάσει ποτέ την προσφορά του. Η μνήμη του θα παραμείνει ζωντανή σε όλους μας, στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, της Εξελεγκτικής Επιτροπής, στα μέλη του Σωματείου, στα μέλη του Συλλόγου Φίλων, Γονέων και Εθελοντών του Εργαστηρίου, στους εργαζόμενους και στους νέους εκπαιδευόμενους του Εργαστηρίου, που τόσο αγάπησε!

Ας είναι αιωνία η μνήμη του!

Διονυσία Σαμαντά
Πρόεδρος του Εργαστηρίου
«ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»

Γι' αυτούς που έφυγαν από κοντά μας

Ανδρέας Βλαχόπουλος

Στις 10-2-2025, πέταξε στον ουρανό, συντροφιά με τους αγγέλους, ο αγαπημένος μας Ανδρέας, από τα πρώτα παιδιά του Εργαστηρίου ενταγμένος στο τμήμα ανθοκηπουρικής. Όμως ο Ανδρέας ήταν τύπος επικοινωνιακός και κοινωνικός, γι' αυτό και πρωτοστατούσε σε πολλές δράσεις. Βοηθούσε τους ιερείς στην τέλεση ακολουθιών στο Εργαστήρι μας, ξεναγούσε με τον ιδιαίτερο τρόπο του τους επισκέπτες μας ακόμη και επισήμους, συμμετείχε στις παρελάσεις με έναν ιδιαίτερο τρόπο, ώστε να εισπράττει πολλά χειροκροτήματα. Και τα όμορφα, γλυκά βράδια της κατασκίνωσης δίπλα στη λιμνοθάλασσα, ήταν η ωραιότερη παρέα για τους εργαζόμενους, καθώς ξαθάφρωναν από τον κόπο της μέρας. Η μορφή του παραμένει χαραγμένη στη μνήμη μας και στην καρδιά μας.

Μαρία Ζαΐμη

Πέταξε για την πολιτεία των αγγέλων, στις 28-8-2025, η αγαπημένη μας Μαρία από τους πρώτους εκπαιδευόμενους, που πλούτιζε την καθημερινότητά μας με το χαμόγελο και το χιούμορ της. Φωτεινό πλάσμα και γεμάτο χαρά, που προέρχονταν από μια καθαρή καρδιά, γεμάτη αθωότητα, αγάπη και τρυφερότητα. Η καθαρότητα της ψυχής

σε όλο της το μεγαλείο. Κι ήταν σαν να μας έλεγε, ο δρόμος για τη χαρά είναι η καθαρή αγάπη, αυτή, η χωρίς όρια. Κι επειδή ζούσε άδοξα και χαρούμενα την τραγουδούσε και τη χόρευε τη χαρά, αφού αγαπούσε σε μεγάλο βαθμό και τη μουσική και το χορό. Μαρία μας το αστέρι σου θα λάμπει πάντα στο στερέωμα του μικρού μας σύμπαντος, του Εργαστηρίου μας, που τόσο αγαπούσες.

Σωτήριος Ι. Κωτσόπουλος

Έφυγε από κοντά μας, στις 6-5-2025, ο Σωτήριος Ι. Κωτσόπουλος, κορυφαίος Παιδοψυχίατρος, Καθηγητής, που αφιέρωσε τη ζωή του στην επιστήμη της Παιδοψυχιατρικής, πρωτοπόρος στον κλάδο του αυτισμού με σημαντικές εργασίες και συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια. Η τεράστια προσφορά

του στα παιδιά ήρθε μέσα από την ίδρυση της Εταιρείας Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου Αιτωλοακαρνανίας. Άνθρωπος του καθήκοντος και της προσφοράς, σεμνός, ανιδιοτελής, υπόδειγμα σπάνιου ήθους. Άριστος οικογενειάρχης, ευαίσθητος και γενναιόδωρος. Για πολλά χρόνια διετέλεσε συνεργάτης του Εργαστηρίου ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ από τη θέση του Ψυχιάτρου.

Χρήστος Τζούλης

Έφυγε από την ζωή στις 19-1-2025, ο Χρήστος Τζούλης, σημαντική προσωπικότητα του πνεύματος με ξεχωριστή παρουσία και προσφορά στην πόλη μας. Καθηγητής της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αξέχαστος ως δάσκαλος αξέχαστος ως άνθρωπος. Διετέλεσε επί σειρά ετών Πρόεδρος του ιστορικού Φιλολογικού-Λογοτεχνικού Ομίλου «Κωνσταντίνος Χατζόπουλος». Συνέβαλε στην ίδρυση του «Λαϊκού Πανεπιστημίου». Υπήρξε μέλος του Σωματείου μας λαμπρώνοντας με την παρουσία του τις εκδηλώσεις μας.

Παναγιώτα Γεωργιάδη

Έφυγε από κοντά μας στις 19-2-2025, η πρεσβυτέρα Παναγιώτα Γεωργιάδη, μητέρα του Σεραφεύμ Γεωργιάδη του εργαζομένου μας επί σειρά ετών στο Εργαστήρι μας. Γλυκυτάτη και αθόρυβη, σοβαρή και ταυτόχρονα χαμογελαστή, μητέρα παραδοσιακή και πρεσβυτέρα αθηναϊκή. Μέλος του Εργαστηρίου μας, παρούσα σε όλες τις εκδηλώσεις του με τη διακριτική της παρουσία.

Ειρήνη Αλετρά

Έφυγε από τη ζωή, στις 6-5-2025, η εκλεκτή συμπολίτισσά μας Ειρήνη Αλετρά, μέλος του Σωματείου μας για πολλά χρόνια, αργός και δραστήρια εθελόντρια στο Εργαστήρι μας. Υπέροχος άνθρωπος, εξάριητη πολίτης, ευγενική ψυχή, που διακρινόταν για το ήθος, την ευγένειά της, την καλοσύνη, την αρχοντιά και τον σεβασμό στον συνάνθρωπο. Η απουσία της αφήνει κενό στο σώμα των εθελοντριών του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ».

Νίκος Σουμέλης

Έφυγε από τη ζωή, στις 16-6-2025, ο διακεκριμένος επιχειρηματίας Νίκος Σουμέλης, αξιοσέβαστος συμπολίτης μας και ιδιαίτερα αγαπητός άνθρωπος. Τον χαρακτήριζε υψηλό ήθος, ακεραιότητα, σεμνότητα και συνέπεια στις αξίες που υπηρέτησε σε όλη του τη ζωή. Πράος, ευγενής και γλυκός διακρινόταν από διάθεση για κοινωνική προσφορά και στόχος του το κοινό καλό. Μαζί με τη σύζυγό του Παυλίνα, η οποία υπήρξε επί σειρά ετών μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εργαστηρίου, στήριξαν έμπρακτα από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του το κοινωνικό έργο του φορέα μας. Ευγνωμόνως θα θυμόμαστε την προσωπικότητά του.

Τι' αυτούς που έφυγαν από κοντά μας

Νίκος Γράψας

Στις 29 Ιουλίου 2025, έφυγε από τη ζωή, ο συμπολίτης μας Νίκος Γράψας προκαλώντας έντονη συγκίνηση και βαθιά οδύνη στην τοπική κοινωνία, παραδίδοντάς της ισχυρή παρακαταθήκη το έργο του στον πολιτιστικό και αθλητικό τομέα. Άνθρωπος ανήσυχος για την συλλογικότητα και την κοινωνική εξέλιξη στην πόλη του, ξεκίνησε τη δράση του ως στέλεχος του Εμπορικού Συλλόγου Αγρινίου ΕΡΜΗΣ, αλλά στη συνέχεια τον κέρδισε η Γυμναστική Εταιρεία Αγρινίου, την οποία υπηρέτησε από τη θέση του Προέδρου επί σαράντα περίπου έτη με αφοσίωση, όραμα, εργατικότητα και αγάπη τόσο για τον φορέα όσο κυρίως για τον τόπο του. Έτσι το όνομά του ταυτίστηκε με την πορεία και την ιστορία της ΓΕΑ. Υπήρξε επίσης πρωτεργάτης της καθιέρωσης των Παπαστρατείων, που για περισσότερο από είκοσι έτη με τις πολιτιστικές, εμπορικές και αθλητικές διοργανώσεις εκτίναξαν το κύρος της πόλης του Αγρινίου ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Το κενό που αφήνει η απουσία του είναι μάλλον δυσαναπλήρωτο.

Νικολίτσα (Λίτσα) Τσιτσιμελή

Έφυγε τον Ιούλιο από τη ζωή πλήρης ημερών η Νικολίτσα (Λίτσα) Τσιτσιμελή. Από τα πρώτα ενεργά μέλη του Εργαστηρίου με έντονη παρουσία και σημαντική προσφορά. Επίσης υπήρξε ενεργή εθελόντρια στο Σύλλογο «Φίλων, Γονέων και Εθελοντών» του Εργαστηρίου. Τη διέκρινε η απλότητα, η δοτικότητα και η ευγένεια. Ήταν η χαρά της ζωής.

Αντώνης Αντωνάκης

Έφυγε από κοντά μας, στις 15-8-2025, ο εκλεκτός συμπολίτης μας Αντώνης Αντωνάκης. Εγκρατής Φιλολόγος, εξαιρετος δάσκαλος, φιλικός και προσηνής στους μαθητές του και πολύ αγαπητός στους συναδέλφους του. Διαπνεόταν από ανθρωπιστικές αξίες και διακρινόταν για τις δημοκρατικές του πεποιθήσεις και την ευαισθησία του απέναντι σε θέματα κοινωνικής αλληλεγγύης και δικαιοσύνης. Υποδειγματικός οικογενειάρχης με τη σύζυγό του παρέδωσαν στην κοινωνία τρεις λαμπρούς επιστήμονες. Η κατά πάντα άξια, ευγενής και καθουσνάτη σύζυγός του Ζέτα, είναι από τα ενεργά μέλη του Σωματείου μας και πολύ δραστήρια εθελόντρια μη φοιδόμενη κόπων για τη στήριξη του Εργαστηρίου υπηρετώντας στο μαγαζάκι του, και δίνοντας το παρών σε όλες του τις εκδηλώσεις.

Βάιος Κυριαζής

Στις 23-8-2025, «αναχώρησε» για την αιωνιότητα ο Βάιος Κυριαζής, Ταξίαρχος ε.α. της Πολεμικής Αεροπορίας. Φίλος από παλιά και μέλος του Εργαστηρίου με αγάπη και ενδιαφέρον γι' αυτό.

Γιώργος Πανλάκης

«Με την κάμερα στον ώμο», την ώρα του ρεπορτάζ, αιφνίδια «έφυγε από κοντά» μας ο Γιώργος Πανλάκης, στις 17-9-2025. Εικονοθήπτης του ΑΝΤ1 Πάτρας, αεικίνητος και πολυπράγμων. Ο θάνατός του γέμισε με θλίψη τον τόπο καταγωγής

του, το Μεσολόγγι καθώς ήταν άνθρωπος ευγενής και δοτικός, ακέραιος και φιλικός προς όλους. Ιδιαίτερα αγαπούσε τον τόπο του, στον οποίο έστρεφε τα μέσα ενημέρωσης, είτε για να αναδείξει προβλήματα είτε να προβάλλει τις εκδηλώσεις. Κατά τον Δήμαρχο της Ι.Π. Μεσολογγίου «συνέβαλλε με την εμπειρία του στην προετοιμασία των εορτασμών της Διακοσμοστικής Επετείου των Ελευθερων Πολιτορκτημένων, προσφέροντας πολύτιμες συμβουλές και καθοδήγηση». Το Εργαστήρι με ευγνωμοσύνη θα θυμάται τον γελοαστό κάμεραμαν που έσπευδε να καλύψει τις εκδηλώσεις του με πολλή προθυμία και με τον καλύτερο τρόπο.

Νεκταρία Κωστίνη

Στις 27-9-2025, η αγγελική ψυχή της Νεκταρίας Κωστίνη φτερούγισε για τον τόπο «ένθα ουκ έστι πόνος, λύπη, ή στεναγμός, αλλά ζωή ατελεύτητος». Τρυφερή και θυσιαστική μητέρα, πρότυπο εργαζόμενης στο Εργαστήρι μας, με υψηλό ήθος, ευγένεια ψυχής συνοδευόμενη με ένα παντοτινό χαμόγελο, με πραότητα, υπομονή και καθοσύνη. Ανταποκρινόμενη με επιμέλεια και περίσσεια αγάπης προς τους εκπαιδευόμενους που της εμπιστεύτηκε το Εργαστήρι, απέσπασε την εκτίμηση και την αγάπη όλων των εργαζομένων και των νέων μας. Η απώλειά της προκάλεσε μεγάλη θλίψη σε όλους μας

Βασιλική (Κοκό) Αλεξανδροπούλου

Στις 6-10-2025 απεβίωσε η Αγρινιώτισσα φίλη και μέλος του Εργαστηρίου Βασιλική (Κοκό) Αλεξανδροπούλου. Ήταν διαρκώς παρούσα στα κοινωνικά δρώμενα της πόλης μας. Άνθρωπος αξιαγάπητος με ιδιαίτερες ευαισθησίες και ενδιαφέροντα.

Χρήστος Παπαδημητρίου

«Αναχώρησε» για την αιωνιότητα στις 12-10-2025 ο διακεκριμένος συμπολίτης μας και Δικηγόρος Χρήστος Παπαδημητρίου. Μία ξεχωριστή παρουσία στην πόλη μας αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, άσκησε την δικηγορία με εντιμότητα και πάθος για την απονομή της δικαιοσύνης. Λόγιος και συγγραφέας άρθρων και βιβλίων, η συμμετοχή του στα κοινά με πολλές διαλέξεις δείχνουν άνθρωπο με οξύ πνεύμα και ευρύτητα ενδιαφερόντων. Άνθρωπος έντιμος, ακέραιος, άνθρωπος με Α (κεφαλαίο). Υπήρξε ενεργότατο μέλος του Σωματείου μας και ένθερμος υποστηρικτής και αρωγός στο έργο του Εργαστηρίου.

Παναγιώτης Κιτσοπάνος

«Έφυγε» από κοντά μας ο συμπολίτης μας Παναγιώτης Κιτσοπάνος. Υπήρξε Πολιτικός Μηχανικός και πρώην Διευθυντής και Προϊστάμενος Τεχνικών Υπηρεσιών της Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, μεθοδικός και ακούραστος. Ο εκλιπών ήταν πατέρας του εργαζομένου του Εργαστηρίου μας, Γεωργίου Κιτσοπάνου.

Το Εργαστήρι "ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ" εκφράζει τα θερμάτα συλλυπητήριά του στους οικείους τους και εύχεται την εξύψωση παρηγορία. Ας είναι αιωνία η μνήμη τους.

ΣΤΑΘΕΡΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

Αγαπητοί φίλοι του Εργαστηρίου

Ευχαριστούμε θερμά όλους όσοι επώνυμα ή ανώνυμα στηρίζουν με οποιονδήποτε τρόπο το έργο του Εργαστηρίου όλα αυτά τα χρόνια.

Θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι δεχόμαστε τρόφιμα (λάδι, τυρί, ζυμαρικά, γάλατα εβαπορέ, κρέας, κιμά κ.α.) για το καθημερινό γεύμα που προσφέρεται στα παιδιά. Επίσης, χρειαζόμαστε κουβέρτες, σεντόνια, καινούργια εσώρουχα για τους νέους μας και τρόφιμα για τις ανάγκες των Σ.Υ.Δ. που λειτουργούν στο Μεσολόγγι και στο Αγρίνιο.

Στις πολύ δύσκολες οικονομικές συνθήκες του τόπου μας η προσφορά σας είναι εξαιρετικά ευπρόσδεκτη.

Δεχόμαστε παραγγελίες για μπομπονιέρες γάμων και βαπτίσεων.

Εκθετήριο «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»

Αγρίνιο Χαρ. Τρικούπη 9,
έναντι Δημαρχείου, τηλ. 26410 57601

Εκθετήριο «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»

Μεσολόγγι Κ. Πετροπούλου 3,
τηλ. 26310 25155

*Ευχόμαστε
στοτε φίλουε του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ»
και του περιοδικού μας*

*Καλά
Χριστούγεννα*

*Ειρηνικό
το νέο έτος
2026*

Για τις μικρές ή μεγαλύτερες δωρεές υπέρ του Εργαστηρίου «ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ» καταθέτετε:
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ: 412/29612373 - IBAN: GR5701104120000041229612373
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ: 6268-010118-161 - IBAN: GR2801712680006268010118161